

Ošlapu kļava *Acer negundo* L.

Kļavu dzimta Aceraceae

Apraksts:

Vidēja lieluma, parasti ~15 m augsts koks ar skraju, uz vecumu bieži asimetrisku vainagu. Divmājniece – vīrišķie un sievišķie ziedi attīstās uz dažādiem kokiem. Miza pelēkbrūna, sekli rievaina. Jaunie dzinumi ar zilganu apšarmi. Lapas nepāra plūksnaini saliktas, ar 3–7 iegarenām, olveida, smailām, lielzobainām vai nevienādi zobainām lapiņām, vislielākā ir galotnes lapiņa (1. attēls). Vējapputes ziedi bez vainaglapām. Vīrišķie ziedi skarveidīgos puškos ar gariem, nokareniem putekšņlapu kātiņiem. Sievišķie ziedi nokarenos ķekaros īsvasu galā (2., 3. attēls). Augļi – kļavām raksturīgie dvīņspārnuļi, 3–4 cm gari, savienoti šaurā leņķī (4. attēls). Lielākā daļa augļu saglabājas zaros līdz nākamā gada pavasarim. Pēc šīs pazīmes viegli atšķirama ziemas periodā.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Suga ir ļoti plaši izplatīta Ziemeļamerikā, plašā teritorijā ASV un Meksikā, izņemot ASV ZA štatus, Kanādu un Aļasku.

Augtenes:

Upju un citu ūdenstilpju krasti, kur nostiprinās vidēji mitrā un auglīgā augsne upju piekrastēs un ir diezgan izturīga pret palu radīto ietekmi, taču spēj augt arī diezgan sausās vietās – nogāzēs, klajumos un karjeros, apdzīvotu vietu neapsaimniekotās teritorijās, ceļmalās, grāvmalās, mežmalās un skrajos mežos.

FOTO: GUNTA EVARTE-BUNDERE

1. Attēls. *Acer negundo*.

FOTO: ANA BOJĀRE

2. attēls. Vīrišķie ziedi.

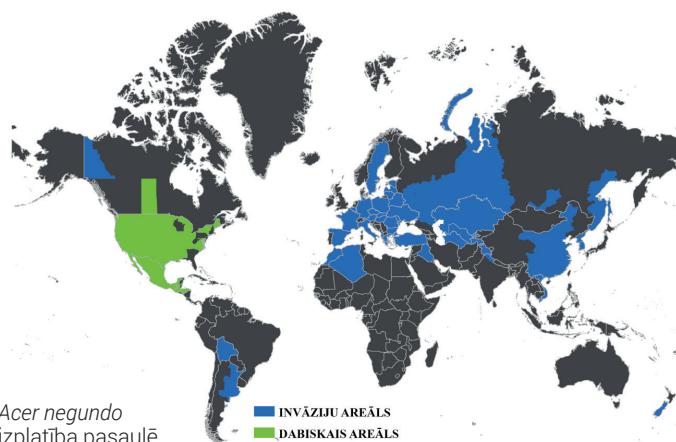

FOTO: AIVA BOJĀRE

3. attēls. Sievišķie ziedi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

4.attēls. Augļi.

USTR. ANASTASIA VASILJEVA

5.attēls *Acer negundo* un *Fraxinus excelsior* lapu forma.

Līdzīgas sugas:

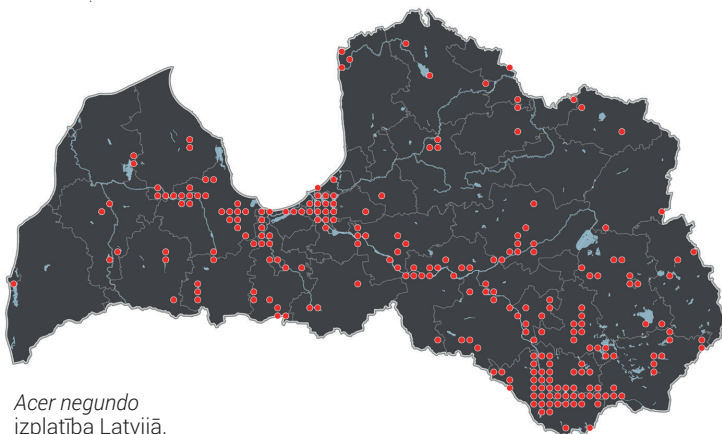
Līdzīgās kļavu sugas ar nepāra plūksnainām lapām – *Acer mandshuricum* Maxim., *Acer griseum* (Franch.) Pax u.c. Latvijā tiek kultivētas ļoti reti tikai lielākajās kolekcijās botāniskajos dārzos un dendrārijos un savvaļā nepāriet. No Latvijas savvaļas kokaugiem vislīdzīgākais ir parastais osis *Fraxinus excelsior* (5. attēls), kas atšķirams pēc raksturīgajiem melnajiem pumpuriem, jauniem dzinumiem bez apsarmes un augļiem – simetriskiem spārnuļiem, ne pa divi saaugušiem dvīņspārnuļiem kā kļavām.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Sugu apzināti ievada Eiropā 1688. gadā dekoratīvās dārzkopības vajadzībām. Pirmā introdukcija Latvijā tika veikta 19. gs. sākumā, stādu katalogos suga parādās 1817. gadā. Sākotnējā introdukcija izrādījās neveiksmīga, jo sēklas bija ievestas no Ziemeļamerikas dienvidu daļas, un stādi izsala. Tomēr 20. gs. pirmajās desmitgadēs, pavairojot sugu no sēklām, kas ievestas no areāla ziemeļu daļas, suga sāka plaši kultivēt dārzos un parkos, no kurienes pārgāja savvaļā. Strauju ošlapu kļavas izplatīšanos ietekmēja arī tas, ka kļavu augļus viegli iznēsā vējš un ūdens.

Sugas izplatīšanās veidi:

Anemohorija un hidrohorija.

Acer negundo
izplatība Latvijā.

Kalnu kļava *Acer pseudoplatanus* L.

Kļavu dzimta Aceraceae

Apraksts:

Liels, 15–20 m (dabiskajā areālā līdz pat 35 m) augsts koks ar noapaļotu, simetrisku vainagu. Jaunajiem kociem un zariem miza gluda, pelēka vai pelēkbrūna, vecākiem kociem miza ir raupja, ar pelēku vai pelēkbrūnu krevi. Lapas uz dzinumiem pretēji sakārtotas, tumši zaļas, apakšpusē zilganpelēcīgas (dekoratīvajai šķirnei 'Purpurascens' lapas apakšpusē purpursarkanas), staraini daivainas, ar 5 lielām strupām daivām, no kurām augšējās trīs ir daudz izteiktākas (1., 2. attēls). Ziedkopa – 10–15 cm garš, nokarens ķekars, katrā ziedkopā 20–50 ziedi. Ziedi divdzimumu, dzeltenzaļi, plaukst kopā ar lapām. Auglis – kļavām raksturīgais dvīņspārnulis, katra spārņa garums ir 2–4 cm, savukārt leņķis starp spārnēm ir no 60–90 grādiem (nav plats).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā plaši izplatīta Centrāleiropā un Dienvideiropā, kā arī Dienvidrietumāzijā – Turcijas ziemeļu daļā un Kaukāzā.

Augtenes:

Suga sastopama parkos un to tuvumā, gar ceļiem, kā arī mēreni mitros mežos uz auglīgām minerālaugsnēm. Kalnu kļava labi aug noēnotās vietās, jo īpaši jaunībā, tādēļ suga sastopama arī bioloģiski vecos mežos. Tā kā suga pacieš nelielu sāls un gaisa piesārņojumu, kalnu kļava joprojām ir populāra pilsētu apstādījumos.

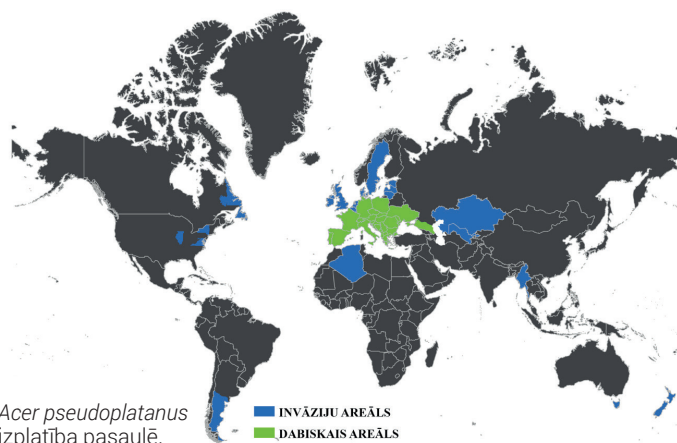
FOTO: AIVA BOJĀRE

1. attēls. *Acer pseudoplatanus* lapas.

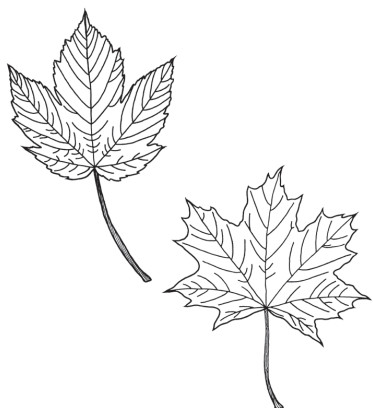
FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Acer pseudoplatanus* 'Purpurascens' lapas.

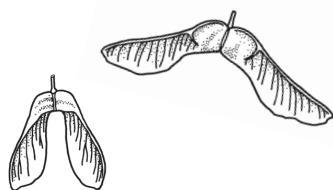
Acer pseudoplatanus
izplatība pasaulē.

■ INVĀZIJU AREĀLS
■ DABISKAIS AREĀLS

ILUSTR. ANASTASIJA VASIJEVA

3.attēls. *Acer pseudoplatanus* un *Acer platanoides* lapas forma.

ILUSTR. ANASTASIJA VASIJEVA

4.attēls. *Acer pseudoplatanus* un *Acer platanoides* spārnuļu forma.

Līdzīgas sugas:

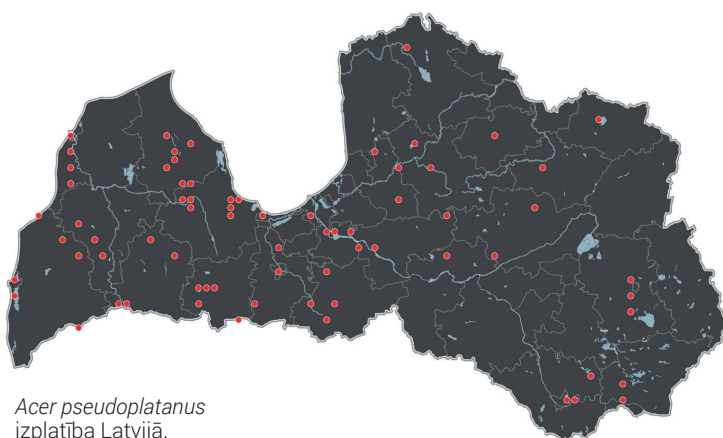
Sugām bagātās kļavu ģints sugas ir ļoti daudzveidīgas. Noteikšanā svarīgākās pazīmes ir lapas forma, ziedkopas veids, kā arī leņķa platums starp dvīņspārnuļu spārniem. Latvijā ir tikai viena vietējā suga – parastā kļava *Acer platanoides* L., kurai lapu daivu gali ir daudz smailāki, ziedi sakārtoti blīvās vairogveida ziedkopās, kas zied pirms lapu plaukšanas, savukārt leņķis starp spārnuļu spārniem ir plats un nekad nav šaurāks par 120 grādiem (3., 4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Kalnu kļava Latvijā kultivēta apmēram kopš 1800. gada gan dekoratīvās dārzkopības, gan mežsaimniecības vajadzībām kā mežu kultūra. Sākotnēji plašāk izmantota Latvijas centrālajā un rietumu daļā, kur ievērojami izplatījās gan mežos, gan antropogēnos biotopos. Pēdējos 20–30 gados klimata pārmaiņu rezultātā izplatās arī Latgalē un Sēlijā. Tā kā kalnu kļavas ir Centrāleiropas suga un savvaļā sastopama jau Polijā, to pozitīvi ietekmē klimata sasilšana, veicinot sugas areāla dabisku paplašināšanos ziemeļu daļā, kā rezultātā suga Baltijas reģionā nākotnē var ienākt arī dabiski.

Sugas izplatīšanās veidi:

Anemohorija un sugas izplatīšanās notiek apzinātas cilvēka darbības rezultātā, stādot kalnu kļavu kā dekoratīvu svešzemju kokaugu.

Acer pseudoplatanus
izplatība Latvijā.

Augstais ailants *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle

Simarubiju dzimta Simaroubaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, vidēji liels, 15–25 m augsts koks ar gludu, pelēku mizu. Zari robusti, sarkanbrūni, skraji mataini. Lapas 30–90 cm garas, nepāra plūksnaini saliktas, kailas. Lapiņas iegareni ovālas, 5–15 cm garas, gari nosmailotas. Lapas plātnes mala gluda, gals gari nosmailots, pie pamata ar 2–4 dziedzerainām daivām. Lapām, dzinumiem un vīrišķajiem ziediem ir raksturīgs nepatīkams aromāts. Ziedi sīki, sakopoti blīvās, sazarotās līdz 50 cm garās skarās. Ziedi viendzimuma, attīstās uz dažādiem augiem (divmājnietki). Auglis – ap 2,5 cm garš, spārnains riekstiņš (samara), sēkla izvietota samaras centrālajā daļā, saglabājas kokā līdz nākamā gada pavasarim (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts šaurā areālā Dienvidaustrumāzijā – Ķīnas austrumu un dienvidu daļā.

Augtenes:

Dienvideiropā un Centrāleiropā aug mežmalās, skrajos mežos un atklātās nogāzēs, bieži arī ruderālās vietās, ceļmalās, dzelzceļu malās, nekoptos stādījumos u.c.

Līdzīgas sugas:

Latvijā vislīdzīgākā savvaļas suga ir parastais osis *Fraxinus excelsior* L., kam lapas ir 15–25 cm garas, nepāra plūksnaini saliktas, lapiņas bez dziedzerainām daivām pie pamata, augam nav raksturīgās nepatīkamās

FOTO: INITA SVILĀNE

2. attēls. *Fraxinus excelsior* augli.

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

5. attēls. *Ailanthus altissima* un *Fraxinus excelsior* augļa forma.

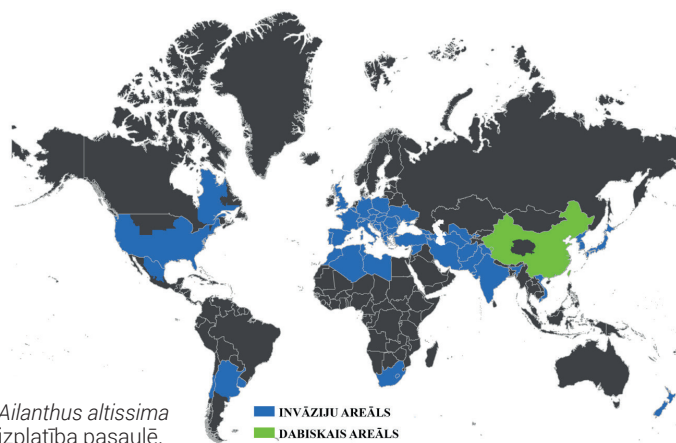
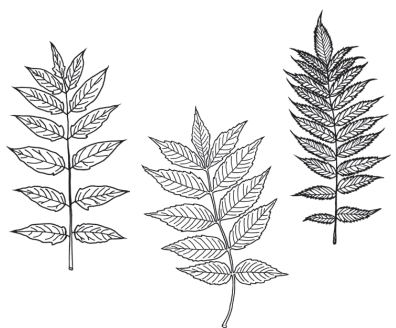

FOTO AIVA BOJARE

3. attēls. *Rhus typhina* augļi.

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

4. attēls. *Ailanthus altissima*, *Fraxinus excelsior* un *Rhus typhina* lapas forma.

smakas, un sēkla samarā izvietota pie pamata. Otrā līdzīgā suga ir parastais etiķkoks *Rhus typhina* L. – Latvijā samērā plaši kultivēta 2–5 m augsta krūmu suga, kas atšķiras ar nepāra plūksnaini saliktu lapu, asi zobainām lapiņu malām bez dziedzerainām pamata daivām, bez nepatīkamas smakas un raksturīgas stāvas, šauri piramidālas auglīkopas ar sarkanīgi matainiem riekstiņiem (2., 3., 4., 5. attēls).

Īenākšanas vēsture un ceļi:

Augstais ailants Eiropā dekoratīvajā dārzkopībā izmantots jau no 18. gs. vidus un ļoti plaši izplatījies Vidusjūras reģionā un Centrāleiropā. Latvijā un Baltijas reģionā kopumā nav konstatēts pārejam savvaļā. Vairākkārtēji introdukcijas mēģinājumi botāniskajos dārzos un arborētos nav bijuši sekmīgi – ailants pirmajās relatīvi bargākajās ziemās pilnībā izsalst. Neraugoties uz to, reizēm Viduseiropas izcelsmes stādi tiek tirgoti Latvijas kokaudzētavās.

Sugas izplatīšanās veidi:

Vairojas ar sēklām, kā arī veģetatīvi ar sakņu atvasēm. Latvijā pāriešana savvaļā nav zināma.

Izplatība Latvijā:

Latvijā nav konstatēts.

1. attēls. *Ailanthus altissima*.

FOTO FLICKR.COM (CC BY-2.0)

Dīvainais sīpols

Allium paradoxum (M.Bieb.) G.Don

Sīpolu dzimta Alliaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, neliels, 15–30 cm augsts lakstaugs ar trīssšķautņainu stublāju. Visam augam ir spēcīga sīpolu smarža. Sīpols gandrīz apaļš, tam attīstās tikai viena iegarena 2–3 cm plata lapa. Lapas plātne virspusē gandrīz plakana, apakšpusē izteikti ķīļveidīga. Ziedneši asi trīssšķautņaini. Ziedkopai pie pamata skaujošas, līdz 3 cm garas, baltas, plēvjainas, paliekošas vīkala lapas ar nosmailotu galu. Ziedkopā 3–5 (10) zaļganas vairvasiņas un parasti viens balts, lokveidīgi nokarens zieds ļoti garā ziedkātā, kas atsevišķiem augiem var arī nebūt. Ziedkāta garums ~ 5 reizes pārsniedz 1 cm garo apziedni. Apziednis balts, zvanveida, tā lapas nav saaugušas (1. attēls). Auglis – pogaļa, kas nogatavojas jūnijā, tomēr Latvijā augļi un sēklas parasti neveidojas, suga pie mums izplatās pārsvarā ar ziedkopas vairvasiņām.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Suga savvaļā sastopama Kaukāzā un Vidusāzijas kalnu reģionos.

Augtenes:

Latvijā ļoti reti kultivēts krāšņumaugs, ko izmanto arī pārtikā. Dīvainais sīpols konstatēts tikai vienā atradnē krūmainā, ruderalizētā Daugavas nogāzē netālu no mazdārziņu un vasarnīcu teritorijas. Potenciāli iespējams citās ruderalizētās teritorijās, izgāztuvju apkārtnē u.c.

FOTO: AIVA BOJĀRE

1. attēls. *Allium paradoxum*.

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Allium paradoxum* audze Rīgā.

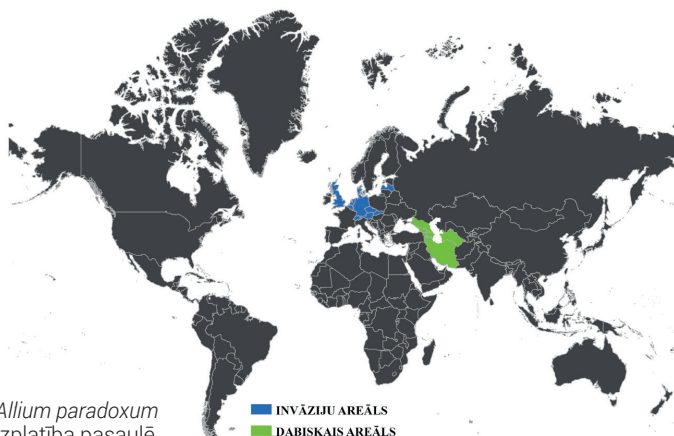

FOTO: FLICKR.COM CC BY 2.0 ESTHER WESTERVELD

3. attēls. *Allium paradoxum* var. *normale* ziedi.

Līdzīgas sugas:

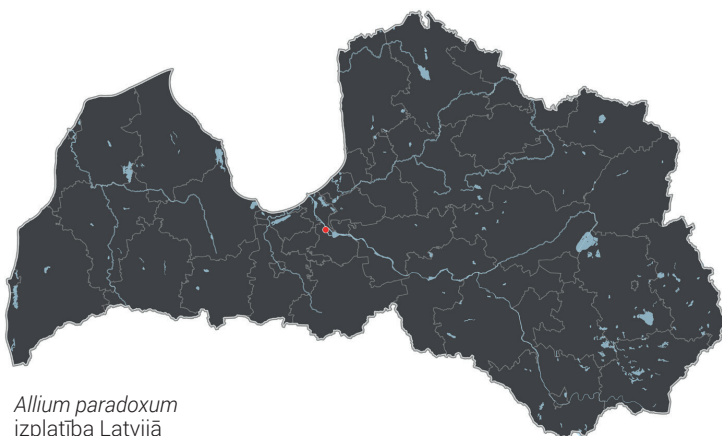
Latvijā savvaļā un kultūrā sastopamajām *Allium* ģints sugām divainais sīpols ir maz līdzīgs un praktiski nav sajaucams. Kultūrā botāniskajos dārzos un privātkolekcijās zināma arī otra šīs sugas varietāte var. *normale*, kas atšķirībā no Latvijā konstatētās pamatvarietātes var. *paradoxum* ziedkopā vairasiņas neveido, bet ziedu skaits ir lielāks (parasti 4–10). Šī varietāte vismaz Latvijas teritorijā savvaļā nepāriet (3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā divaino sīpolu sāka kultivēt 19. gs. sākumā – 1829. gadā tas tiek ieaudzēts Anglijā, 1867. gadā Čehijā, kopš 1990. gada Zviedrijā u.c. Suga Eiropā ietekmē dažādus, parasti nepļautu zālāju biotopus – upmalas, ceļmalas, laukmalas, dažādas nezālienes, kā arī lapkoku mežus un krūmājus. Latvijā pirmo reizi kā savvaļā pārgājusi suga konstatēta tikai 2020. gadā, kur tā, visdrīzāk, ieviesusies ar nevietā izmestiem dārzu atkritumiem (2. attēls).

Sugas izplatīšanās veidi:

Izplatās ar vairasiņām. Izplatīšanās iespējama arī cilvēka darbības rezultātā ar vairasiņām un sīpoliem piesārņotu zemi.

Allium paradoxum
izplatība Latvijā

Vārpainā korinte

Amelanchier × spicata (Lam.) K. Koch.

Rožu dzimta Rosaceae

Apraksts:

Liels, 6–8 m augsts krūms, kas dažkārt var augt arī kokveidīgi. Zarojums blīvs, zari un dzinumi stāvi. Lapas olveida, 3–6 cm garas, 2–5 cm platas, zilganīgi zaļas, plaukstot lapas apakšpuse tūbaini mataina, vēlāk attīstītas pilnīgi kailas lapas. Sugas noteikšanā svarīga pazīme, kas to atšķir no citām korinšu sugām – zobīņu skaits uz lapas malas centimetru. Vārpainajai korintei vidēji 7–9 zobīņi uz vienu centimetru. Ziedi balti ar piecām vainaglapām, 4–10 mm diametrā, salikti diezgan blīvos, sākmā stāvos, tad noliektošos ķekaros (1. attēls). Augļi ogveidīgi, sulīgi (0,7–1,2 cm diametrā), sākmā iesarkani, gatavības laikā zilganmelni, ar apsarmi (2. attēls). Sēklas sāk ražot jau trešajā vai ceturtajā gadā un bagātīgi ražo 50–70 gadus.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Lai arī literatūrā bieži ir norādīta kā Ziemeļamerikas suga, tas ir mākslīgās izcelsmes dārzu hibrīds (*A. alnifolia* × *A. humilis*), kam nav sava savvaļas areāla.

Augtenes:

Latvijā visbiežāk iedzīvojas vidēji mitros vai sausos skujkoku mežos, nogāzēs, piekrastēs, mežiem apaugušās kāpās un ceļmalās. Lielākās audzes veido skrajos priežu mežos (3. attēls).

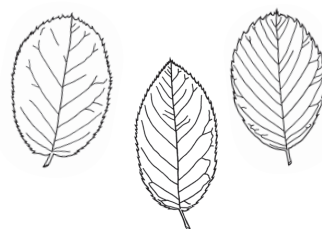
3. attēls. Vārpainās korintes invāzija.

1. attēls. *Amelanchier × spicata* ziedkopas.

2. attēls. *Amelanchier × spicata* augļi.

7. attēls. *Amelanchier × spicata*, *Amelanchier lamarckii* un *Amelanchier alnifolia* lapas forma.

FOTO: ANVA BOJARE

4. attēls. *Amelanchier lamarckii* ziedkopa.

FOTO: ANDREAS ROCKSTEIN, FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

5. attēls. *Amelanchier lamarckii* lapas un augļkopa.

FOTO: ANDREY ZHARKIKH, FLICKR.COM (CC BY 2.0)

6. attēls. *Amelanchier alnifolia* lapas un augļi.

Līdzīgas sugas:

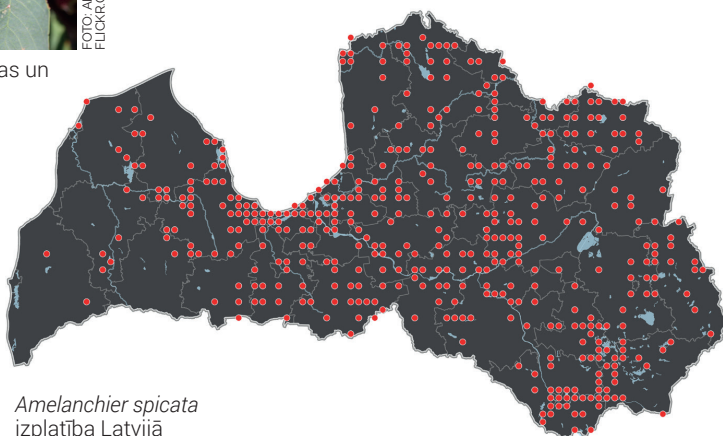
Samērā bieži kultivētas vēl atsevišķas korinšu sugas – visbiežāk Lamarka korinte *Amelanchier lamarckii* F. G. Schroed., kurai ir iegarenākas, 4–8 cm garas, apakšpusē zīdainas lapas, kas plauksto ar raksturīgu bronzas nokrāsu, un ievērojami lielāki ziedi 12–28 mm diametrā (4., 5. attēls), daudz retāk – alkšņlapu korinte *Amelanchier alnifolia* (Nutt.) Nutt. ex M. Roem., kurai uz lapas malas centimetru ir vidēji 2–5 zobīni (6., 7. attēls). Citas korinšu sugas Latvijā tiek kultivētas ļoti reti tikai lielākajās kolekcijās botāniskajos dārzos un dendrārijos, un turklāt visas citas korinšu sugas savvaļā nepāriet. No citiem Latvijā sastopamajiem kokaugiņiem vislīdzīgākā ir plūmjlapu aronija *Aronia prunifolia*, kas dažviet no stādījumiem pāriet savvaļā līdzīgās vietās kā korinte un ir atšķirama pēc daudz lielākām ieapaļām apakšpusē tūbainām lapām un lielām vairogveida ziedkopām.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Vārpainā korinte sākotnēji tika stādīta ēdamo augļu dēļ un kā dekoratīvs augs dārzos un parkos, kā arī izmantota dzīvžogiem un norobežojošiem apstādījumiem. 20. gs. 50. gados suga tika popularizēta kā noderīgs pārtikas augs, kā arī ieviešanai “zemas produktivitātes” mežos, kas arī tika aktīvi darīts un ļāva sugai plaši izplatīties. Arī mūsdienās vārpainā korinte joprojām ir populārs dekoratīvs kokaugs un tiek pārdots stādaudzētavās.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, zoohorija, veģetatīvi ar sakņu sistēmu, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā.

Amelanchier spicata
izplatība Latvijā

Virdžīnijas andropogone

Andropogon virginicus L.

Graudzāļu dzimta Poaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, līdz 100 cm augsts lakstaugs, kas veido šauru, stāvu ceru. Lapojums veģetācijas sākumā gaiši zaļš, vēlāk iegūst violetsarkanu nokrāsu. Stieбри apaļi vai nedaudz saplacināti, ietverti veco lapu makstīs, parasti mataini. Lapas stāvas, 10–30 cm garas un 3–7 mm platas, gaiši zaļas, kailas, matiņi ir tikai lapas apakšpusē gar dzīslām un gar lapas malām tuvāk lapas pamatam. Ziedi skrajās, zaļās vārpskarās lapu žāklēs stiebra augšējā daļā. Vārpiņas kāts un ziedkopas ass ar baltiem matiņiem, tādēļ ziedkopa izskatās blīvi mataina. Ziedkopas un zieda plēksnes samērā lielas, lancetiskas, ar 8–20 mm garu akotu (1., 2. attēls). Auglis – sēklenis, kas Ziemeļeiropas klimatiskajos apstākļos nenogatavojas.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Sugas savvaļas areāls – Ziemeļamerikas austrumu un dienvidaustrumu daļa no Ontārio līdz Meksikai, Panamai un Karību jūras reģiona salām.

Augtenes:

Virdžīnijas andropogone pamatareālā aug ļoti daudzveidīgos, pārsvarā sausos biotopos – prērijā, ceļmalās, mežmalās un izcirtumos, kā arī dažādos kāpu biotopos. Ārpus dabiskā areāla naturalizējas galvenokārt līdzīgās vietās.

FOTO: FOREST AND KIM STARR, FLICKR, COMMONS BY 2.0

1. attēls. *Andropogon virginicus*.

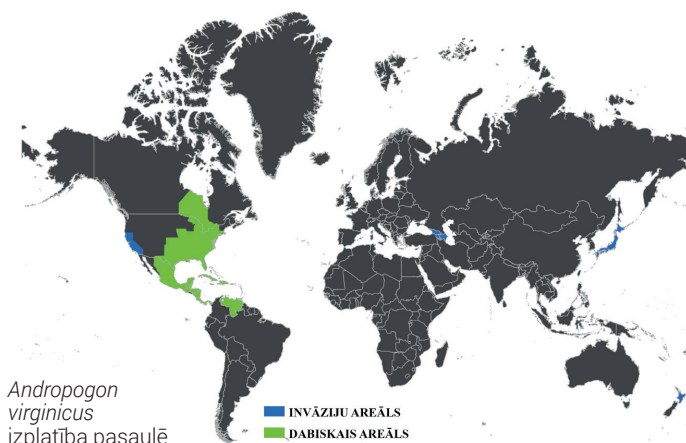

FOTO: HARRY ROSE, FLICKR.COM (CC BY 2.0)

2. attēls. *Andropogon virginicus* augļu laikā.

Līdzīgas sugas:

Pēc raksturīgajiem blīvajiem stāvajiem ceriem un blīvi gari matainajām ziedkopām – skarām ir samērā viegli atšķirama, jo Latvijā savvaļā līdzīgu graudzāļu nav. Šeit gan jāpiezīmē, ka suga ne Latvijā, ne citviet Ziemeļeiropā nav atzīmēta kā invazīva un savvaļā pārejoša, retumis tiek izmantota dekoratīvajā dārzkopībā. Relatīvi biežāk tiek kultivētas atsevišķas citas andropogoņu sugas, kā, piemēram, Žerāra andropogone *Andropogon gerardii* Vitman no Ziemeļamerikas, kurai atšķirībā no Virdžīnijas andropogones ziedkopas ir sakopotas īsās, samērā blīvās vārpskarās stiebru galos, un slotiņu andropogone *Andropogon scoparius* J. Presl., kas savvaļā aug Dienvidamerikā, ar blīvu vārpskaru stiebra galā. Latvijā un citviet reģionā šīs ģints pārstāvji nepiemērotā klimata dēļ šobrīd sēklas neražo un savvaļā nepāriet.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga ārpus sava dabiskā areāla ir agresīva un invazīva suga Austrālijā, Japānā, Havaju salās un citviet ar līdzīgu klimatu. Potenciāli bīstama invazīvā suga Eiropas dienvidu daļai ir konstatēta atsevišķās vietās Francijas dienvidrietumos. Sugu un tās šķirnes retumis izmanto dekoratīvajā dārzkopībā. Arī vairākas Latvijas stādu audzētavas piedāvā dažādas andropogoņu dekoratīvās šķirnes, tikai pēdējās desmitgadēs Virdžīnijas andropogone dekoratīvajā dārzkopībā retumis tiek izmantota, un nav nekādu indikāciju, ka šī suga mūsu reģionā varētu izrādīt kādas invāzijas spējas.

Sugas izplatīšanās veidi:

Anemohorija

Izplatība Latvijā:

Latvijā nav sastopama.

Plūmjlapu aronija

Aronia × prunifolia (Marshall) Rehder

Rožu dzimta Rosaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, ~ 3 m augsts; krūms ar matainiem dzinumiem un no plati otrādi olveidīgām līdz eliptiskām, uz dzinuma spirāliski sakārtotām, virspusē spīdīgi zaļām lapām. Lapas garums 8–10 cm, mala zāgzobaina, lapas virspusē ar sīkiem tumši brūniem dziedzeriem gar vidusdzīslu, apakšpusē tūbaini matainas. Ziedkopa – salikts vairogs ar 10–25 ziediem, ziedkopas ass un ziedkāti mataini, ziedi apmēram 1 cm diametrā ar piecām dziedzerainām kauslapām un piecām baltām vai gaiši rožainām vainaglapām. Augļi ābolveida, sākumā sarkanīgi, nogatavojoties tumši purpursarkani, 7–12 mm diametrā, katrā auglī no vienas līdz piecām tumši brūnām sēklām (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

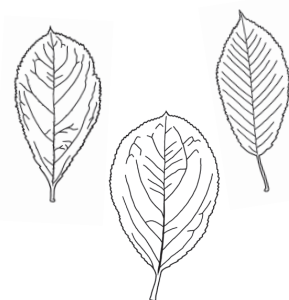
Dabiskais izplatības areāls ir Ziemeļamerika. ASV ziemeļaustrumu daļa un Kanādas Kvebekas un Ontārio provincēs – Lielo ezeru reģions.

Augtenes:

Latvijā visbiežāk sastopama atsevišķu krūmu vai nelielu audžu veidā ceļmalās, ruderālos biotopos, mežmalās, skrajos priežu mežos, kā arī purvos uz mitrāju robežām.

1. attēls. *Aronia x prunifolia* lapas un augļi.

ILUSTR. ANASTASIA VASILJEVA

3. attēls. *Aronia prunifolia*, *Aronia melanocarpa* un *Cerasus avium* lapas forma.

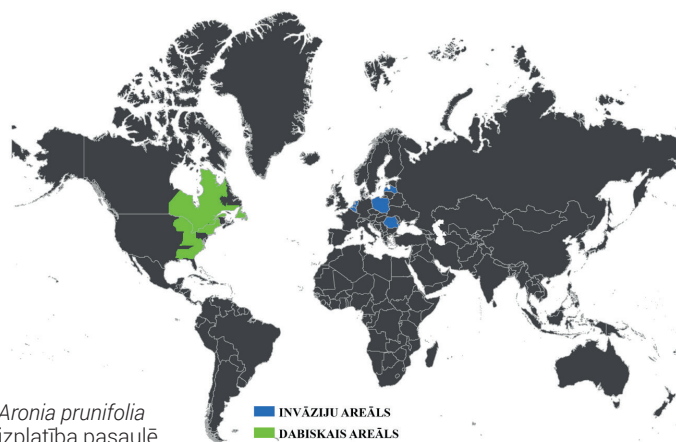

FOTO: ANVA BOJARE

FOTO: DOUG MCGRADY, FLICKR.COM (CC BY 2.0)

2. attēls. *Aronia melanocarpa* lapas un augļi.

Līdzīgas sugas:

Zinātniskajā un dārkopības literatūrā ilgstoši tika uzskatīts, ka Latvijā sastopama tikai viena suga – melnaugļu aronija *Aronia melanocarpa* (Michx.) Ell., kura tika uzskatīta par invazīvu. Vēlākos pētījumos Latvijā noskaidrojās, ka kultūrā sastopamas divas sugas, no kurām daudz biežāk *A. prunifolia*. Melnaugļu aronija samērā viegli atšķirama pēc kailas lapas apakšpuses un ziedkopas ass, savukārt augļi ir melni (2. attēls). Savvaļā daudz biežāk pāriet tieši blīvi apmatotās aronijas, taču ir dati, ka arī melnaugļu aronija var pāriet savvaļā. No plūmēm, ķiršiem un citām līdzīgajām rožu dzimtas sugām atšķirama pēc raksturīgās vairogveida ziedkopas un tumši brūnajiem dziedzerīšiem uz lapas galvenās dzīslas (3. attēls).

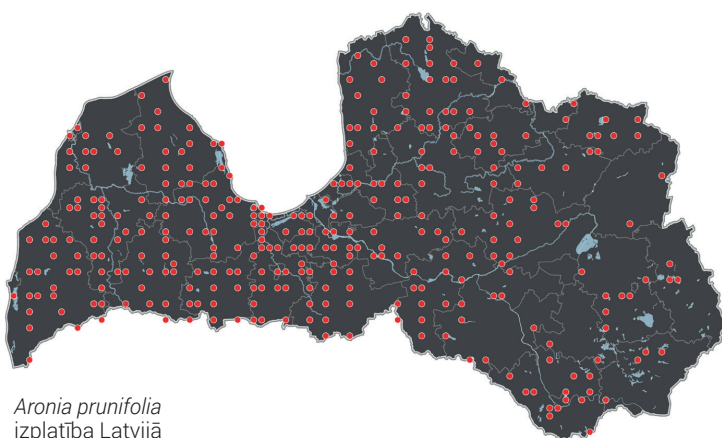
Ienākšanas vēsture un ceļi:

Plūmjlapu aronija sākotnēji tika stādīta ēdamo augļu dēļ un kā dekoratīvs augs dārzos un parkos.

Latvijas teritorijā suga pirmo reizi stādaudzētavu katalogos minēta 1902. gadā. Arī mūsdienās joprojām plūmjlapu aronija ir populārs dekoratīvs kokaugs un tiek pārdots stādaudzētavās. Suga par invazīvu uzskatāma tikai ārpus stādījumiem, kur vietām plaši izplatās sējeņu veidā!

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, zoohorija, veģetatīvi ar sakņu atvasēm, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā.

Aronia prunifolia
izplatība Latvijā

Sīrijas asklēpija *Asclepias syriaca* L.

Asklēpiju dzimta Asclepiadaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, 0,6–1,5 m (dažkārt pat 2 m) augsts lakstaugs. Visas auga daļas satur baltu piensulu. Lapas ir pretējas, ovāli lancetiskas, lielas, ādainas, zaļas, izvietotas visa stublāja garumā. Ziedi no bāli rozā līdz purpur-sārtiem, izvietoti čemuros, tiem ir ļoti spēcīgs aromāts (1. attēls). Augļi – samērā lieli, iegareni olveida someņi (2. attēls). Sēklas ar lidmatiņu pušķi. Augs ir indīgs, tā piensula satur glikozīdu asklepiadīnu – ļoti indīgu vielu, kas var izraisīt muskuļu paralīzi. Asklēpijas lapas ir toksiskas arī mājlopiem.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā ir plaši izplatīts augs Ziemeļamerikā – Kanādas dienvidu un ASV austrumu daļā.

Augtenes:

Latvijā kā samērā reti kultivēts krāšņumaugs asklēpija konstatēta nekoptu vai pamestu dārzu malās, ceļmalās un citās antropogenezētās augtenēs. Augsnes ziņā ir ļoti pieticīga – tai ir piemērotas ļoti dažādas minerālaugsnes. Valstīs, kur suga ir plašāk sastopama, tās audzes rada lielu risku vietējai bioloģiskajai daudzveidībai, ietekmējot daudzus bioloģiski vērtīgus un jutīgus biotopus, piemēram, pļavas, kāpu teritorijas un upju ielejas.

FOTO: GUNTA EVARTE-BUNDERE

1. attēls. *Asclepias syriaca* ziedkopa.

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Asclepias syriaca* ziedkopa.

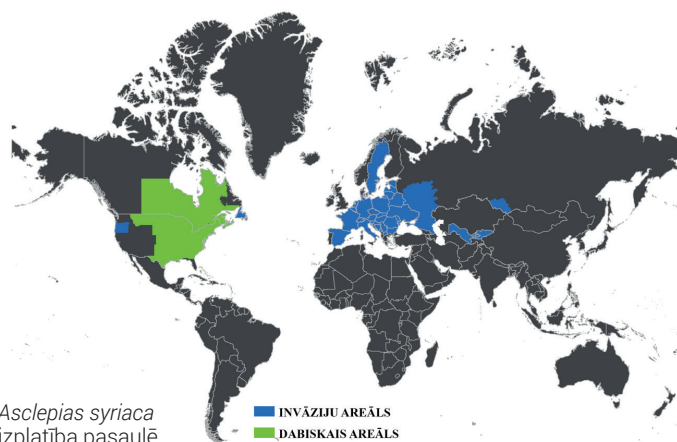

FOTO: KERRY WOODS, FLICKR.COM (CC BY-NC-ND 2.0)

3. attēls. *Asclepias tuberosa* ziedkopa.

FOTO: ANA BOJARE

4. attēls. *Asclepias syriaca* invāzija Latvijā.

Līdzīgas sugas:

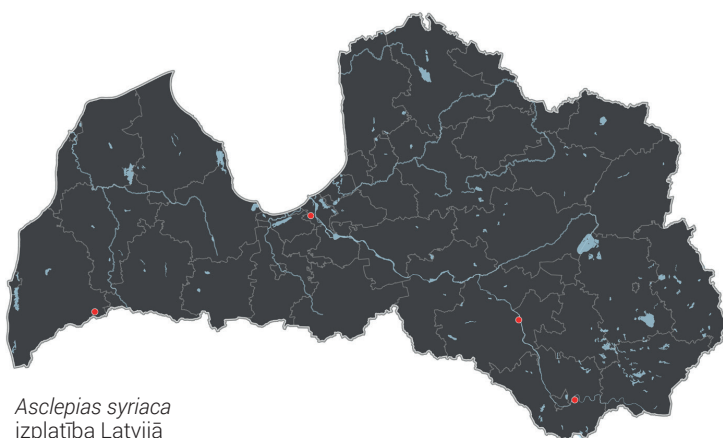
Latvijā vienīgā savvaļā retumis sastopamā un aizsargājamā šīs dzimtas suga ir ārstniecības indaine *Vincetoxicum hirsutinaria*, no asklējijas tā būtiski atšķiras ar baltiem ziediem skrajās ziedkopās, kas attīstās stublāja gala un lapu žāklēs. Dekoratīvajā dārzkopībā retumis izmanto līdzīgo bumbulaino asklējiju *Asclepias tuberosa*, kurai atšķirībā no Sīrijas asklējijas ir ļoti dekoratīvi, koši oranži ziedi (3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā Sīrijas asklējiju sāka kultivēt 19. gs. beigās kā šķiedraugu tekstilrūpniecībai. Mūsdienās to izmanto dekoratīvajā dārzkopībā, arī kā nektāraugu tauriņiem un bitēm. Latvijā suga pirmo reizi kultūrā dokumentēta 1978. gadā Nacionālajā botāniskajā dārzā, savukārt no 2003. gada tiek piedāvāta stādaudzētavu sortimentā. Kā savvaļā pārgājusi invazīva suga zināma samērā nesen – Rīgā 2016. gadā, vēlāk kā dārzebglis arī citviet Latvijā – Līvānos, Vaiņodē un Kraujā.

Sugas izplatšanās veidi:

Anemohorija, antropohorija, veģetatīvi ar sakņu sistēmu. Veģetatīvi var veidot lielas audzes.

Asclepias syriaca
izplatība Latvijā

Austrumu bakhare

Baccharis halimifolia L.

Asteru dzimta Asteraceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, pusmūžzaļš līdz 4 m augsts krūms vai neliels koks, kas veido plašu, blīvu vainagu. Lapas divu veidu – uz neziedošiem dzinumiem iegareni otrādi olveidīgas, līdz 8 cm garas, gar malu rupji zobotas, savukārt uz ziedošajiem dzinumiem mazākas, plati lancetiskas, ar gludu malu (3. attēls). Ziedi sakopoti samērā sīkos, nelielu ušņu ziedkopām līdzīgos kurvīšos (1., 2. attēls). Ziedi bālgani, ziedkopā nav asteru dzimtai raksturīgo mēlziedu, ir tikai stobrziedi. Ziedi viendzimuma, attīstās uz dažādiem augiem – divmājnietiem. Auglis – sīks sēklenis ar garu kausmatiņu pušķi.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Sugas savvaļas areāls – Ziemeļamerikas austrumu un dienvidaustrumu daļa no ASV Ņujorkas štata līdz Meksikai un Karību jūras reģiona salām.

Augtenes:

Austrumu bakhare pamatareālā aug galvenokārt piekrastes biotopos, purvos, upmalās u.c. Suga var augt arī ļoti sālās augsnēs. Raksturīgi dažādi traucēti biotopi: sausās ceļmalas, mežmalas un izcirtumi, kā arī dažādi kāpu biotopi. Ārpus dabiskā areāla naturalizējas galvenokārt līdzīgās vietās (4. attēls).

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

1. attēls. *Baccharis halimifolia*.

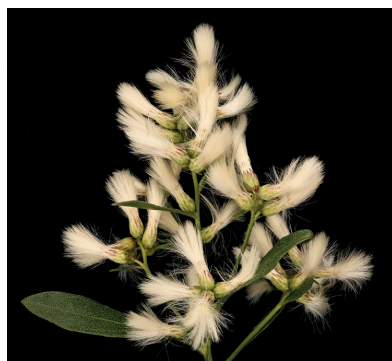
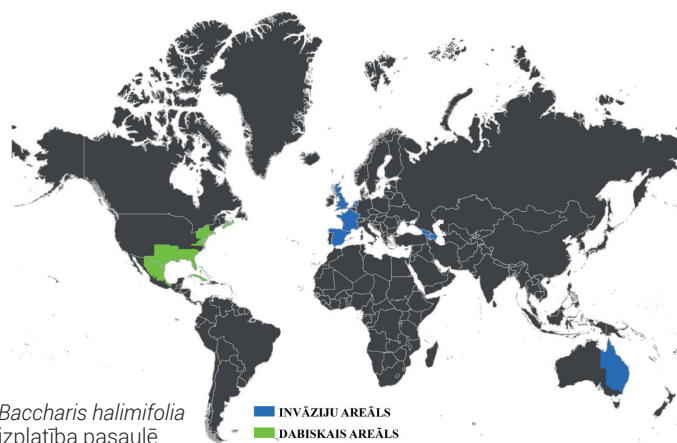

FOTO: FLICKR.COM (NO COPYRIGHT)

2. attēls. *Baccharis halimifolia* noziedējušas ziedkopas ar sēklām.

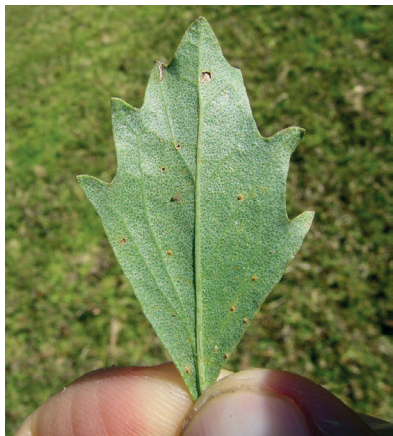

FOTO: HARRY ROSE.
FLICKR.COM LICENCE CC BY 2.0

3. attēls. *Baccharis halimifolia* lapa.

FOTO: HARRY ROSE.
FLICKR.COM LICENCE CC BY 2.0

4. attēls. Sugas invāzija. Sievišķie un vīrišķie augi.

Līdzīgas sugas:

Latvijas un Ziemeļeiropas florā kopumā nav raksturīgi krūmveidīgi vai kokveidīgi asteru dzimtas pārstāvji, tādēļ uzskatāma par samērā nesajaucamu. Jāpiezīmē, ka suga ne Latvijā, ne citviet Ziemeļeiropā un Austrumeiropā nav atzīmēta kā invazīva un savvaļā pārejoša, retumis tiek izmantota dekoratīvajā dārzkopībā, tomēr nepietiekamās ziemcietības dēļ Latvijā vismaz pagaidām netiek kultivēta.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga kā dekoratīvs košumkrūms dažādos Eiropas botāniskajos dārzos kultivēta jau no 17. gs., 1688. gadā tā pirmoreiz minēta Londonā, savukārt jau 19. gs. dārzkopības grāmatās tiek plaši rekomendēta dekoratīvajā dārzkopībā, bet pierādīti gadījumi pāriešanai savvaļā Francijā un Spānijā zināmi no 20. gs. sākuma. Suga ārpus sava dabiskā areāla ir agresīva, invazīva atsevišķās Rietumeiropas valstīs – Francijā, Spānijā, Itālijā, kā arī Britu salās, Austrālijā un citur vietās ar līdzīgu klimatu. Lai gan bakhares sēklas un stādi ir nopērkamai arī Latvijā, vismaz pagaidām nav nekādu indikāciju, ka šī suga Baltijas reģionā būtu ar apmierinošu ziemcietību un varētu izrādīt kādas invāzijas spējas.

Sugas izplatšanās veidi:

Anemohorija. Pēc nociršanas atjaunojas ar sakņu kakla atvasēm.

Izplatība Latvijā:

Latvijā nav sastopama.

Lapainais sunītis *Bidens frondosa* L.

Asteru dzimta Asteraceae

Apraksts:

Viengadīgs, vidēji liels 15–100 cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs, zarains, zari tievi, lokveidīgi izliekti. Lapas pretējas, nepāra plūksnainas, saliktas no 3–7, bet parasti 5 lapiņām ar labi izteiktu lapas kātu. Lapiņas iegareni lancetiskas, 4–10 cm garas, mala zobaina, gals gari nosmailots. Ziedkopas – blīvi kurvīši stublāja un zaru galos, ziedkopās tikai brūndzelteni stobrziedi, mēlziedu nav (1. attēls). Auglis – šķautņains sēklenis ar 2–3 atskabargainiem akotveida izaugumiem. Sēkleņa virsma klāta ar gaišiem, stāviem sariņiem.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā ļoti plaši izplatīts Ziemeļamerikā, izņemot boreālos un arktiskos apgabalus Kanādā un Aļaskā.

Augtenes:

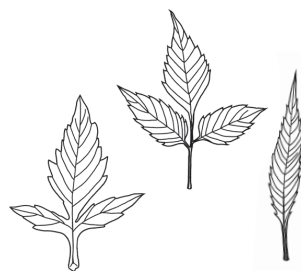
Upju, ezeru un citu ūdenstilpju krasti, sevišķi palu joslā. Kaimiņvalstīs konstatēts arī melnalksnajos u.c. slapjās mežaudzēs, kā arī ruderalās vietās ar traucētu zemsedzi – dzelzceļa uzbērumos, nezālienēs u.c. (2. attēls).

Līdzīgas sugas:

Ļoti līdzīga Latvijā savvaļā bieži sastopamā suga trejdaivu sunītis *Bidens tripartita* L. atšķirama pēc staraini saliktas lapas, kur atsevišķas lapiņas ir bez kāta, kā arī augļiem, kas ir ar sariņveida matiņiem tikai uz augļa

1. attēls. *Bidens frondosa*.

ILUSTR. ANASTASJA VASIJEVA

3. attēls. *Bidens tripartita*, *Bidens frondosa* un *Bidens connata* lapu forma.

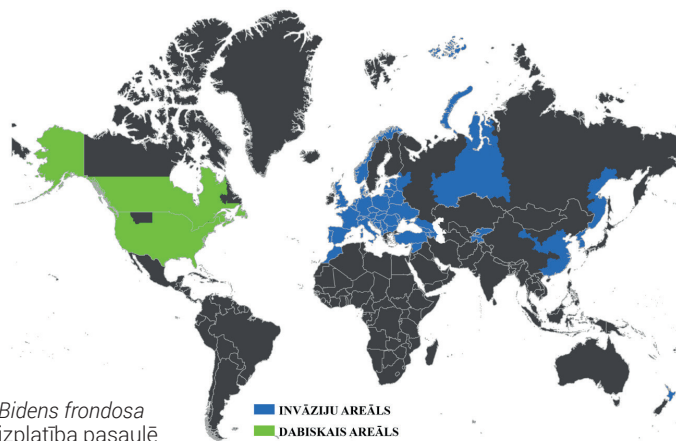

FOTO: PĒTERIS EVARTS-BUNDERS

FOTO: PĒTERIS EVARTS-BUNDERS

2. attēls. *Bidens frondosa* invāzija.

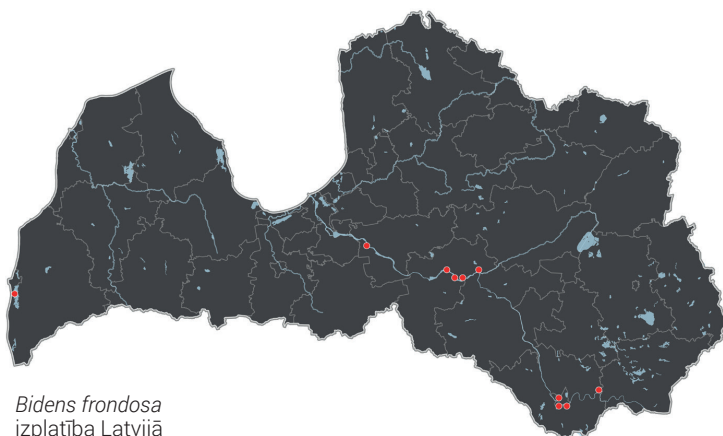
šķautnēm, savukārt *Bidens frondosa* atsevišķas lapiņas saliktajā lapā ir ar izteiktu kātu un auglis ar gaišiem sariņveida matiņiem. Invazīva Amerikas sunīšu suga *Bidens connata* Muhl. ex Willd., kas ir konstatēta citviet Eiropā, atšķiras ar vienkāršām, plati lancetiskām, rupji zobainām lapām, turklāt tikai atsevišķas lapas var būt trīsdalīgas. Savukārt vēl viena Amerikas suga *Bidens vulgata* Greene, kas konstatēta virknē Rietumeiropas valstu kā invazīva vai potenciāli invazīva un nākotnē var tikt konstatēta arī Latvijā, atšķiras ar vienkāršām lineārām lapām un 10–16 vīkala lapām (*B. frondosa* – parasti 8 vīkala lapas) (3. attēls).

Invāzijas vēsture un ceļi:

Lapainais sunītis Eiropā visticamāk ir nokļuvis kā kultivēts dekoratīvais augs un sākotnēji stādīts botāniskajos dārzos. Tāpat tiek uzskatīts, ka to varēja ievest arī ar lauksaimniecības produkciju vai arī ievest pielipušu pie drēbēm vai dzīvnieku kažoka. Eiropā suga zināma no 1736. gada. Plašāka invāzija Eiropā sākās pēc Otrā pasaules kara, kad suga ieviesās un plaši naturalizējās vairākās Eiropas valstīs. Latvijā suga pirmo reizi atrasta relatīvi nesen – pie Liepājas 1984. gadā, 2011. gadā konstatēta arī pie Daugavpils, pašlaik aktīvi izplatās citviet Daugavas ielejā. Domājams, ka suga nav atpazīta, un gar Daugavu izplatīta daudz plašāk.

Sugas izplatīšanās veidi:

Zoohorija, hidrohorija un antropohorija.

Bidens frondosa
izplatība Latvijā

Austrumu dižpērkone *Bunias orientalis* L.

Krustziežu dzimta Brassicaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs 30–120 cm augsts lakstaugs, kas parasti veido masīvu ceru (1. attēls). Stublājs stāvs, zarojas augšējā daļā, ar matiņiem un tumšām kārpīnām (2. attēls). Ir rozetes lapas un stublāja lapas. Apakšējās rozetes lapas 10–30 cm garas, ar garu kātu, stublāja lapas sēdošas, skaujošas, iegareni lancetiskas, ar plūksnaini šķeltu vai dalītu lapas plātni (1. attēls). Ziedu ķekaru daudz, tie ir sazarotās ziedkopās stublāja galotnē (3. attēls). Kauslapas zaļas, atstāvošas. Vainaglapas dzeltenas, 4–7 mm garas, garākas nekā kauslapas. Auglis – olveidīgs, asimetrisks, ap 7 mm garš pākstenītis ar daudzām kārpīnām, augļa kāts 2–3 reizes garāks par augli (4. attēls). Sēklas 2–2,5 mm garas, gaiši brūnas.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā sastopama Eiropas dienvidaustrumos, kā arī plašā teritorijā Āzijā.

Augtenes:

Latvijā dižpērkones ļoti bieži ir sastopamas dažādos traucētos biotopos – ceļmalās, dzelzceļa uzbērumos, nezālienēs un atmatās, pilsētu zālienēs, tajā pašā laikā aug arī dabiskos biotopos – upmalās, dažādos mēreni mitros un mitros zālajos, palienēs u.c. (5. attēls).

Līdzīgas sugas:

Latvijā ļoti daudzām savvaļā un kultūrā sastopamajām krustziežu dzimtas sugām ir līdzīgas lapas un dzeltenī

1. attēls. *Bunias orientalis* lapas.

2. attēls. *Bunias orientalis* stublājs.

5. attēls.
Bunias orientalis
invāzija.

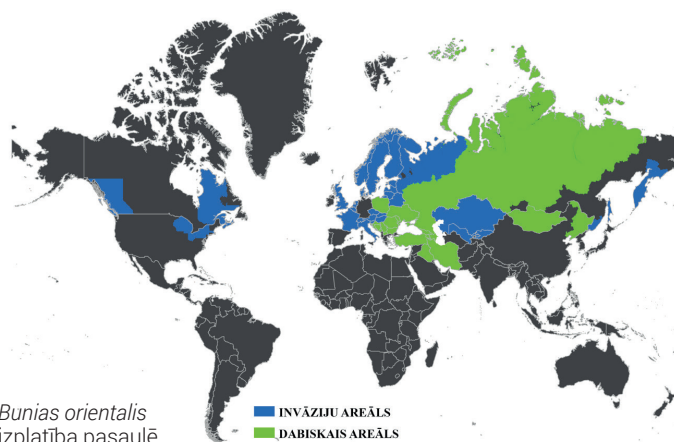

FOTO: AIVA BOJĀRE

3. attēls. *Bunias orientalis* ziedi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

1. attēls. *Bunias orientalis* augļi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

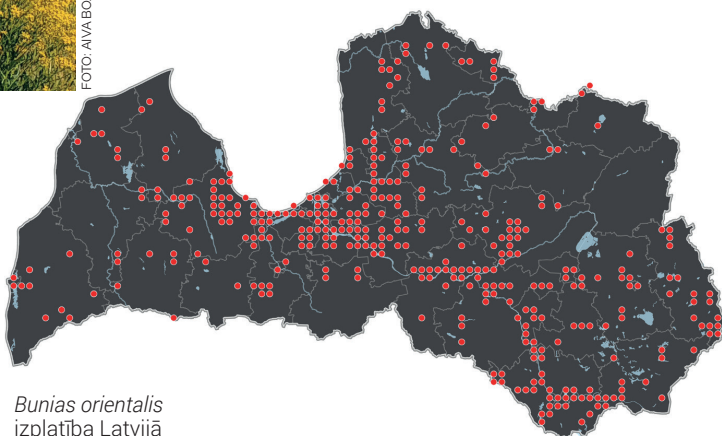
ziedi līdzīgos galotnes ķekaros. Lai droši noteiktu kādu no šīm krustziežu sugām, ir vajadzīgi puslīdz attīstījušies augļi. Gandrīz visām līdzīgajām ģintīm un to pārstāvjiem – zvērenēm *Barbarea*, žodzenēm *Sisymbrium*, pērkonēm *Raphanus*, pērkonenēm *Erysimum*, sinepēm un zvērēm *Sinapis*, kā arī kultivētajiem krustziežiem – rapsim un kāpostiem *Brassica* u.c. augļi – pāksteņi vai panteņi – vismaz piecas reizes garumā pārsniedz to platumu. Dižpērkone Latvijā vienīgā krustziežu suga, kam uz stublāja un augļiem ir tumšas, bez palielināmām ierīcēm viegli sardzamas kārpiņas.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Sugas izplatību Eiropā veicinājusi gan kanālu izbūve Ziemeļkrievijā 18. gs., gan arī tas, ka 18. gs. beigās to ievada kā sienu armijas zirgu vajadzībām. Taču galvenā loma, iespējams, bija tieši transporta tīkla attīstībai 19. gs. – dzelzceļu izbūve Krievijas impērijā, kā arī kravu pārvadājumi pa jūru. 1750. gadā austrumu dižpērkone reģistrēta pie Lādogas kanāla Krievijā, 1760. g. Zviedrijā u.c. Latvijas teritorijā pirmo reizi minēta 1803. gadā Rīgā, vēlāk tā strauji izplatījies Rīgas apkārtnē un Rīgas-Daugavpils dzelzceļa līnijas apkārtnē, vēlāk arī citviet.

Sugas izplatšanās veidi:

Izplatās ar sēklu palīdzību, kas dabiski neizplatās tālu no mātes auga, bet tiek pārnestas uz jaunām vietām galvenokārt cilvēka darbības ietekmē, kā arī tās izplata putni. Veiksmīgi izplatās arī veģetatīvi ar sakņu atvasēm. Sugai ir augsta reģenerācijas spēja pat no nelieliem sakņu fragmentiem.

Bunias orientalis
izplatība Latvijā

Parastā līklape

Campylopus introflexus (Hedw.) Brid.

Baltsamtišu dzimta Leucobryaceae

Apraksts:

Veido olīvzaļus vai zaļganus 0,5–5 cm augstus klājienus, kā arī spilvenveida formas uz atsegtas kūdras augšnes (1., 2. attēls). Sausā stāvoklī labi redzami balti matveida lapu gali. Auga apakšējā daļa pie stumbra ir sarkanīgi brūna un labi redzama. Sūnas lapas ir 2,5–6,5 mm garas, mitrumā taisnas. Sausumā vairāk sakļāvušās ar labi pamanāmu hialīna balto lapas galu, kas ir lapas dzīslas turpinājums (3. attēls). Tomēr hialīna lapas gals var būt arī ļoti īss vai atsevišķām lapām tā vispār var nebūt. Veģetatīvi vairojas ar specializētām lapām vai citām auga daļām. Sporofīta setas garums ir 7–12 mm. Vienam sūnas auga dzinumam var būt arī vairāki sporofīti. Sporu vācelītes eliptiski cilindriskas, 1–1,4 mm garas, sausā stāvoklī dziļi rievainas. Sporu vācelītes nobriest pavasarī.

Izplatība:

Savvaļā plaši izplatīta Dienvidu puslodē Austrālijā, Dienvidamerikā un Āfrikas dienvidu daļā, kā arī Klusā un Indijas okeāna salās.

Augtenes:

Parastā līklape Latvijā sastopama noraktu kūdras purvu malās uz kūdras, kur bieži vien ir kā dominējošā augu suga (4. attēls).

Līdzīgās sugas:

Noraktu kūdras purvu malās parastā līklape ar hialīna lapas galu ir grūti sajaucama ar citām sūnu sugām. Vislīdzīgākā suga, kurai arī ir hialīna lapas gali un var augt

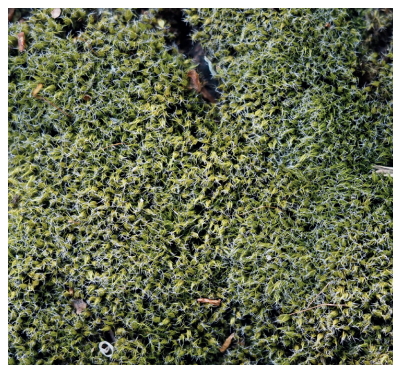

FOTO: ANNA MEŽAKA

1. attēls. *Campylopus introflexus* velēna.

FOTO: ANNA MEŽAKA

2. attēls. *Campylopus introflexus* atsevišķi augi.

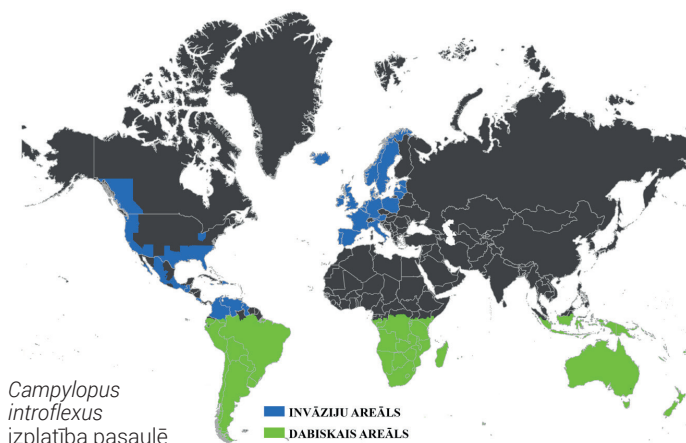

FOTO: ANNA MEŽAKA

3. attēls. *Campylopus introflexus* spilvenveida velēna ar hialīna baltajiem lapas galiem.

FOTO: ANNA MEŽAKA

5. attēls. *Syntrichia ruralis* (Hedw.) F.Weber & D.Mohr.

purva malās, ir noras vijzobe *Syntrichia ruralis* (5. attēls). Noras vijzobes augi ir tumšāki un sausumā izskatās brūngani.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Pirmo reizi Eiropā suga ienākusi caur Lielbritāniju, kur tā introducēta 1941. gadā, kad tā pirmo reizi konstatēta ārpus dabiskā izplatības areāla un pēc tam strauji izplatījusies pa visu Eiropu. Latvijā pirmo reizi konstatēta 2005. gadā un līdz 2022. gadam suga atrasta vairāk nekā 30 vietās. Latvijā un pārējās Baltijas valstīs parastā līklape sastopama tikai noraktos kūdras purvos – noraktu purvu malās, pie grāvjiem vai mežmalās.

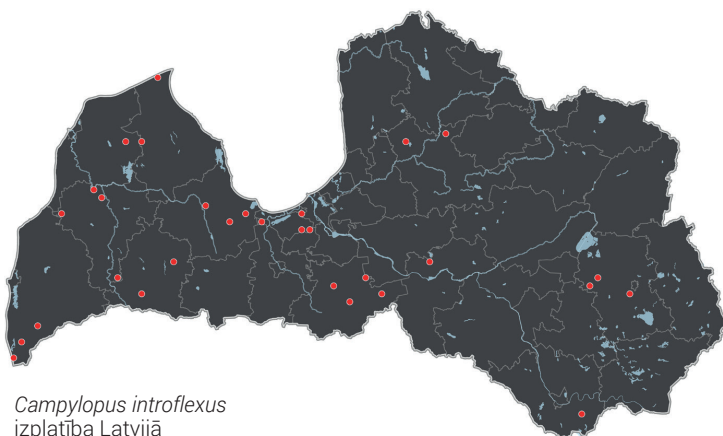
Sugas izplatīšanās veidi:

Izplatās gan veģetatīvi, gan ģeneratīvi.

FOTO: ANNA MEŽAKA

4. attēls. *Campylopus introflexus* biotops norakta purva malā.

Campylopus introflexus izplatība Latvijā

Kokveida karagāna *Caragana arborescens* Lam.

Tauriņziežu dzimta Fabaceae

Apraksts:

Vasarzaļš līdz 4 m augsts krūms. Jaunie dzinumi mataini, zaļi. Lapas plūksnaini saliktas ar 4–8 lapiņu pāriem, lapiņas eliptiskas, 8–35 mm garas, gaiši zaļas, abpusēji skraji matainas, lapas gals ieapaļš, ar īsu smaili. Ziedi pa vienam, retāk skrajos pušķos pa 2–5 īsvasām lapu žāklēs, 1,5–2 cm gari (1. attēls). Zieda kauss saaudzis, skraji matains, tauriņziežu dzimtai raksturīgas formas vainags, zigomorfs, vainaglapas dzeltenas. Augļi – pākstis, nogatavojušās brūnas, 4–6 cm garas, kailas, spīdīgas, kas, pēc sēklu nogatavošanās spirāliski savērpjas (2. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

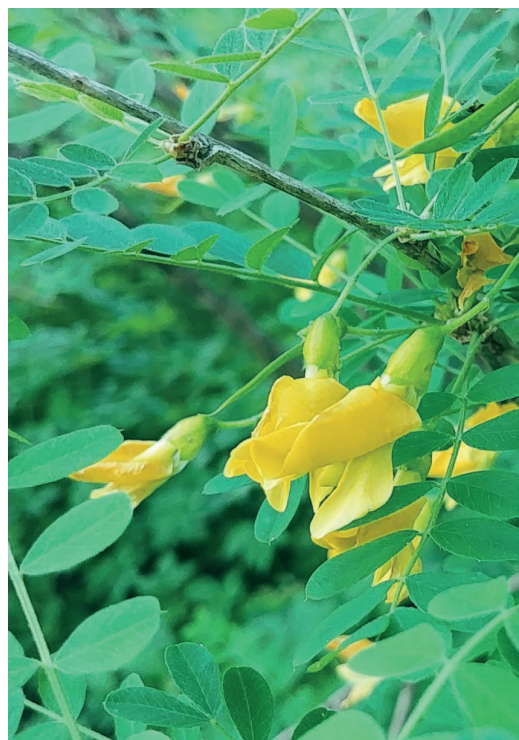
Dabiskais izplatības areāls ir Austrumsibīrija un Centrāl-sibīrija, Mongolija un Ķīnas ziemeļu provinces.

Augtenes:

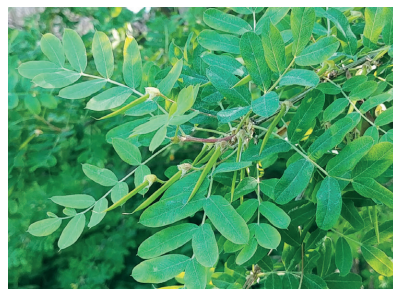
Latvijā visbiežāk sastopama atsevišķu krūmu vai audžu veidā ceļmalās, nezālienēs, mežmalās, pie pamestām mājvietām, nekoptās kapu teritorijās u.c. Bieži parku u.c. apstādījumu tiešā tuvumā.

Līdzīgas sugas:

Latvijā savvaļas florā nav tauriņziežu dzimtas koku un krūmu. Vislīdzīgākā ir samērā bieži kultivētajam un vietām lokāli savvaļā pārejošajam krūmam karagāna *Caragana frutex* (L.) C. Koch, kas aug kā neliels, 1–1,5 m augsts krūms staraini saliktām lapām ar četrām lapiņām

1. attēls. *Caragana arborescens* ziedi.

2. attēls. *Caragana arborescens* augļi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

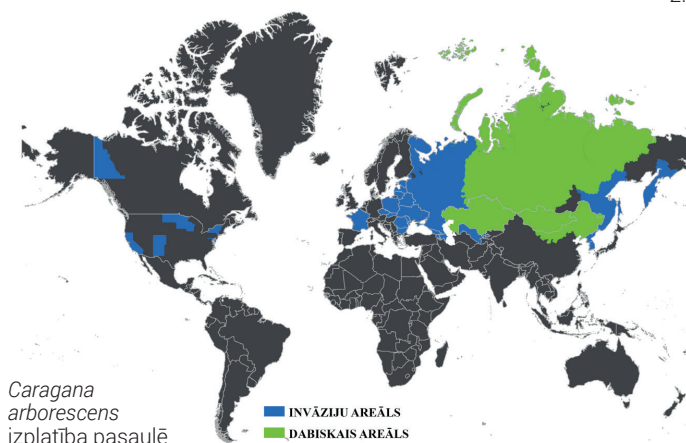

FOTO: AIVA BOJĀRE

FOTO: AIVA BOJĀRE

3. attēls. *Caragana frutex*.

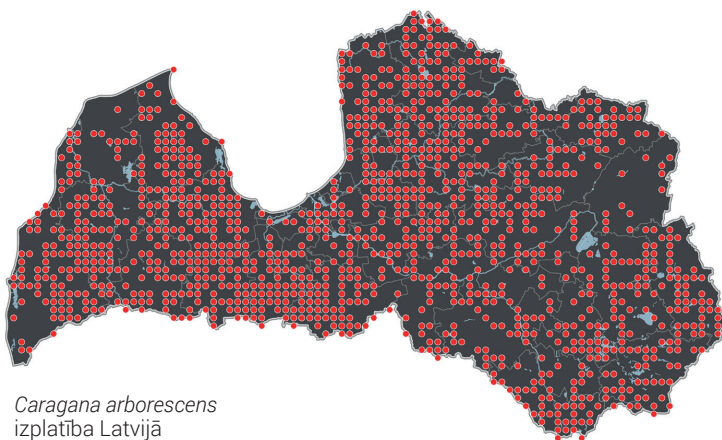
un košākiem, lielākiem ziediem, ar izteiktāku zieda karo (3. attēls). Citas kultivētās krūmveida tauriņziežu sugas ar dzelteniem ziediem (*Chamaecytisus*, *Laburnum*, *Genista*) Latvijā ir krietni retāk kultivētas, un tām raksturīgas galviņveida vai ķekarveida ziedkopas, savukārt slotzarim *Cytisus scoparius* (L.) Link, ko agrāk vietām stādīja mežos meža dzīvnieku barībai un pa retam izmanto arī dekoratīvajā dārzkopībā, ir sīkas, trīsstarainas vai līdz vienai lapiņai reducētas lapas un izteikti zaļi dzinumi.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Kokveida karagāna Latvijā izsenis ir viens no visbiežāk stādītajiem svešzemju krāšņumkrūmiem – suga ir mazprasīga augsnes un apgaismojuma ziņā, ir ziemcietīga un sausumizturīga. Latvijas teritorijā suga pirmo reizi stādaudzētavu katalogos minēta 1805. gadā. Pirmo invāziju gads nav dokumentēts, pēdējās desmitgadēs plaši izplatījusies antropogēni ietekmētās vietās. Arī mūsdienās kokveida karagāna ir populārs dekoratīvs kokaugs un tiek pārdots stādaudzētavās.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, zoohorija, veģetatīvi ar sakņu atvasēm, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā (antropohorija).

Caragana arborescens
izplatība Latvijā

Apaļlapu kokžņaudzējs *Celastrus orbiculatus* Thunb.

Kokžņaudzēju dzimta Celastraceae

Apraksts:

Daudzgadīga 5–7 m gara liāna ar plānu, sarkanbrūnu mizu. Lapas spirāliski sakārtotas, no ieapaļām līdz iegareni otrādi olveidīgām, 5–8 cm garas. Virspusē spīdīgas, kailas, apakšpusē gar dzīslām skraji matainas, lapas mala strupi zobaina. Ziedkopa – skrajš vairogs ar 2–7 ziediem, kas veidojas lapu žāklēs, ziedi sīki, bālganzaļi (1. attēls). Auglis – ieapaļa, dzeltena pogaļa, kas nogatavojoties atveras ar trim vārsnēm, katrā pogaļā 1–2 sēklas, ko ietver sarkana sēklsedze, nogatavojas rudens sākumā (2. attēls). Visas auga daļas ir indīgas.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts Dienvidaustrumāzijā no Krievijas Tāļiem austrumiem līdz Austrumķīnai un Japānai.

Augtenes:

Suga samērā reti kultivēta apstādījumos. Savvaļā pāriet ļoti reti, zināmi tikai pāris gadījumi, kur suga konstatēta dažādos mēreni mitros, auglīgos mežos uz minerālaugsnēm un krūmājos.

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

2. attēls. *Celastrus orbiculatus* augļi.

1. attēls. *Celastrus orbiculatus*.

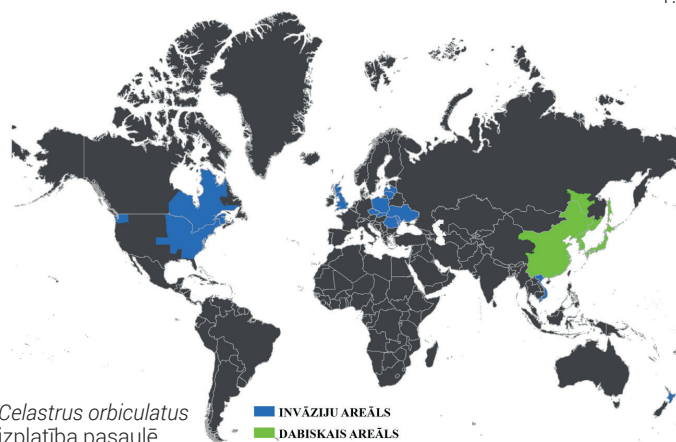

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

3. attēls. *Celastrus scandens* augļkopa.

FOTO: FLICKR.COM (CC 1.0 UNIVERSAL)

Līdzīgas sugas:

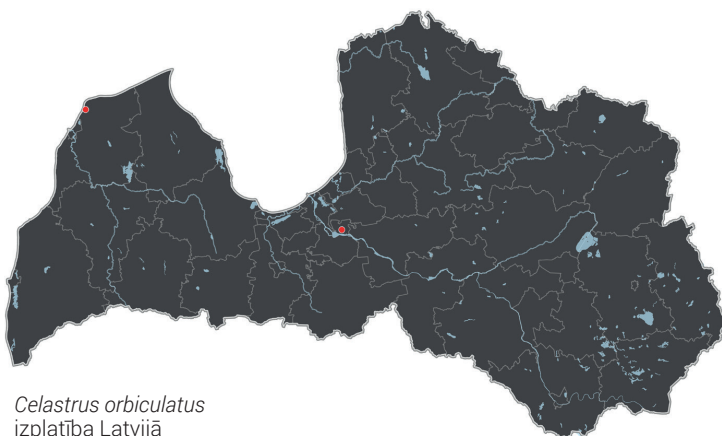
Latvijā savvaļā nav koksainu liānu ar ieapaļām lapām. No kultivētajām sugām vislīdzīgākā ir otra retumis kultivētā Amerikas kokžņaudzēju suga viciņu kokžņaudzējs *Celastrus scandens* L., kas savvaļā nepāriet, ir mazāks un atšķirams pēc ķekarveida ziedkopas un augļkopas, kas attīstās dzinumu galos (3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Apallapu kokžņaudzējs Latvijā kultivēts vismaz no 1873. gada, tomēr pierādīti invāziju gadījumi nebija zināmi. Tikai 2019. gadā sugai tika konstatēts pirmais invāzijas gadījums Salaspilī, mežā netālu no botāniskā dārza, vēlāk arī pie Ventspils. Invāzijas Centrāleiropā zināmas no 20. gs. vidus, savukārt Baltijas reģionā pirmoreiz konstatētas Lietuvā 2014. gadā.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā.

Celastrus orbiculatus
izplatība Latvijā

Pallasa kamieļzāle *Corispermum pallasii* Steven

***Corispermum leptopterum* (Asch.) Iljin**

Amarantu dzimta *Amaranthaceae*

Sugas apraksts:

Viengadīgs 10–60 cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs vai pacils, zarots, lapas pamīšus, veselas, lineāras vai lancetiskas, sēdošas, 1,5–2,4 cm garas. Lapas plātnes mala gluda, gals smails, lapas slīpi vērstas uz augšu. Viss augšklāts ar zvaigzņmatīgiem. Ziedi sīki, pa vienam seglapu žāklēs, dzinum un sānu zaru galotnēs seglapas satuvinātas, veido blīvu vārpveida ziedkopu. Apziednis plējains, ap 0,15 cm garš. Auglis – plakans, plati eliptisks riekstiņš olīvzaļā krāsā, bieži ar gaiši brūniem neregulāriem plankumiem, 0,25–0,35 cm garš, ar platu, plējainu spārnu, tā platums ir aptuveni ceturtdaļa no augļa platumā. Augļu gatavības laikā auga stublājs kļūst iesārts (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts Centrālsibīrijā. Tā kā Eiropā sastopamas citas līdzīgas kamieļzāļu sugas, areālu reizēm norāda daudz plašāku, ietverot tajā arī Baltijas reģionu.

Augtenes:

Tā kā suga savvaļas areālā sastopama lielo upju smilšu sērēs, arī ārpus dabiskā areāla suga sastopama līdzīgās vietās – smiltajos, ceļmalās, sausās nezālienēs, smilts karjeros, dzelzceļu malās. Ieviešas kāpu biotopos, kā arī smiltajos un upju sērēs (2. attēls).

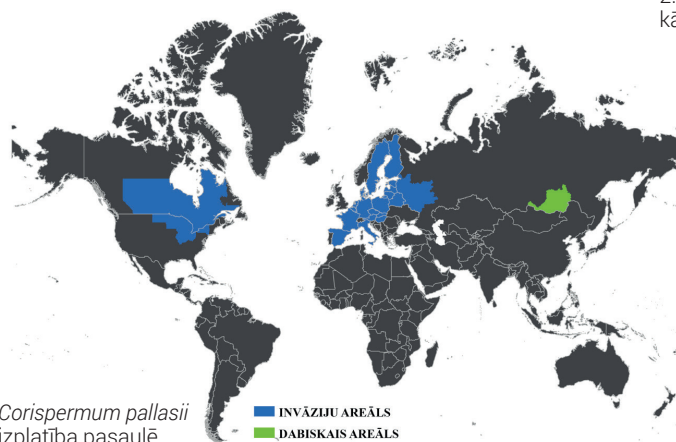

1. attēls. *Corispermum pallasii*.

2. attēls. *Corispermum pallasii* invāzija kāpās.

FOTO: PĒTERIS EVARTS-BUNDERS

Corispermum pallasii
izplatība pasaulē

■ INVĀZIJU AREĀLS
■ DABISKAIS AREĀLS

FOTO: PĒTERIS EVARTS-BUNDERS

ILUSTR. INĪTA SVILĀNE

3. attēls. *Corispermum intermedium* un *C. pallasii* sēklas. Nogrieznis – 1 mm.

Līdzīgas sugas:

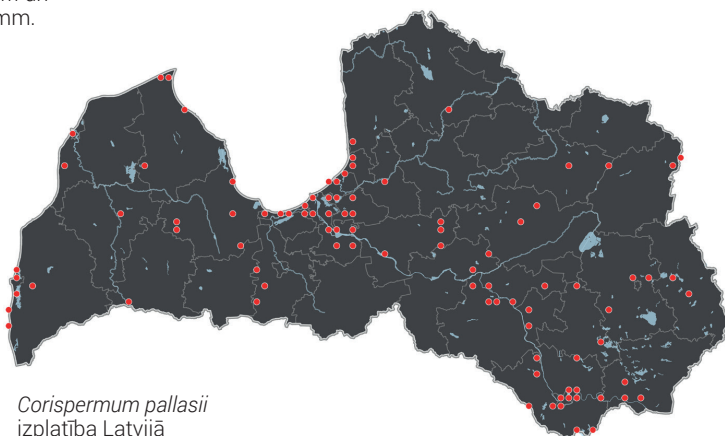
Pallasa kamieļzāle ir ļoti līdzīga vienīgajai Latvijā šīs ģints savvaļas sugai jūrmalas kamieļzālei *Corispermum intermedium* Schweigg., kas reti sastopama kāpu biotopos – galvenokārt Rīgas līča Vidzemes piekrastē, kā arī Liepājas apkārtnē un ir iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā. Atšķirībā no invazīvās sugas jūrmalas kamieļzālei ir pilnībā reducēts plēvjainais apziednis, augļu laikā tā nekrāsojas sarkana, tomēr galvenā atšķirība ir augļi, kas ir lielāki, 0,35–0,45 cm gari, lēcveidīgi izliekti, olīvzaļi, ar gaiši brūniem plankumiem (3. attēls). Pārējās Latvijā sastopamās kamieļzāles – noliektā kamieļzāle *Corispermum declinatum* Steph. ex Iljin un izoplapu kamieļzāle *Corispermum hyssopifolium* L. ir bez augļa spārna vai arī spārns ir tikai augļa galā.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Latvijā suga pirmoreiz konstatēta 1932. gadā kā ievazāta nezāle Rīgas dzelzceļa stacijā, tālākā sugas izplatīšanās lielā mērā notika pa galvenajām dzelzceļa līnijām. Nonākot piemērotos sausos, smilšainos biotopos, suga var savairoties masveidā. Tālāka sugas izplatība Latvijā lielā mērā notikusi ar sēklām, ar piesārņotu smiltis un grants materiālu un transportlīdzekļiem no karjeriem, savukārt nonākot piemērotos kāpu biotopos, tā rada apdraudējumu vietējai kamieļzāles sugai, veidojot hibrīdus un izspiežot to no raksturīgajām dzīvotnēm.

Sugas izplatīšanās veidi:

Hidrohorija, antropohorija.

Corispermum pallasii
izplatība Latvijā

Baltais grimonis *Cornus alba* L.

***Thelycrania alba* (L.) Pojark. *Swida alba* (L.) Opiz.**

Grimoņu dzimta Cornaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, plašs, līdz 3 m augsts krūms ar sarkaniem dzinumiem un zilganu apsarmi (1. attēls). Dzinumi noliekušies pie zemes, tomēr neapsakņojas. Lapas no eliptiskām līdz olveidīgām, 4–8 cm garas, ar apaļu pamatu, 4–6 sānu dzīslu pāriem, virspusē tumši zaļas, apakšpusē zilganbaltas, izklaidus piespiesti matainas, lapu kāti ir 1–3 cm gari. Ziedkopa vairogveida, ziedi dzeltenbalti ar četrām apziedņa lapām (3. attēls), augļi balti ar viegli zilganu nokrāsu (2. attēls). Svarīga determinācijas pazīme ir augļa kauliņš – tas ir elipsoidāls, vairāk garš nekā plats, galos sašaurināts (4. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā aug Eirāzijas mežu joslā no Krievijas Eiropas daļas līdz Tālajiem Austrumiem, Korejas pussalai un Kamčatkai.

Augtenes:

Latvijā bieži sastopams apstādījumos, vecos parkos un pilsētās dažādās augtenēs, tomēr pārsvarā auglīgās, mitrās augsnēs. Labi aug ūdeņu krastos, kur veido plašas audzes, kā arī auglīgos meža tipos un nezālienēs, pamestās mājvietās u.c.

FOTO: RUTGER BARENDE
WWW.FREEMATUREIMAGESEU

2. attēls. *Cornus alba*.

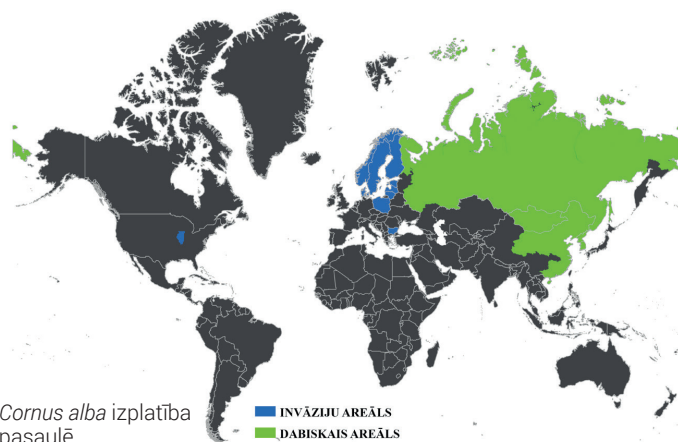
FOTO: ANA BOJARE

3. attēls. *Cornus alba*.

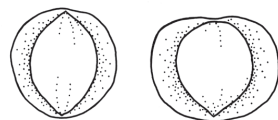

FOTO: JASENKA TOPIC
WWW.FREEMATUREIMAGESEU

5. attēls. *Cornus sanguinea* ziedi.

■ INVĀZIJU AREĀLS
■ DABISKAIS AREĀLS

ILUSTR. ANASTASIA
VASILJEVA

4. attēls. *Cornus alba* un *Cornus sericea* augļu šķērsgriezumi un sēkļu proporcijas.

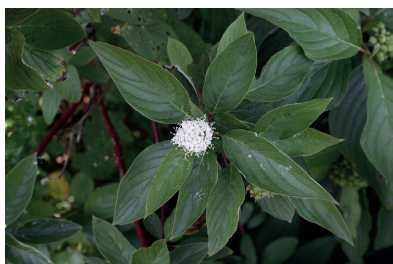
FOTO: AIVA BOJARE

1. attēls. *Cornus alba* dzinumi.

FOTO: J. VAN DER STRAATEN, WWW.FREENATUREIMAGES.EU

6. attēls. *Cornus sanguinea* augļi.

PETER MEININGER, WWW.FREENATUREIMAGES.EU

7. attēls. *Cornus sericea*.

Līdzīgas sugas:

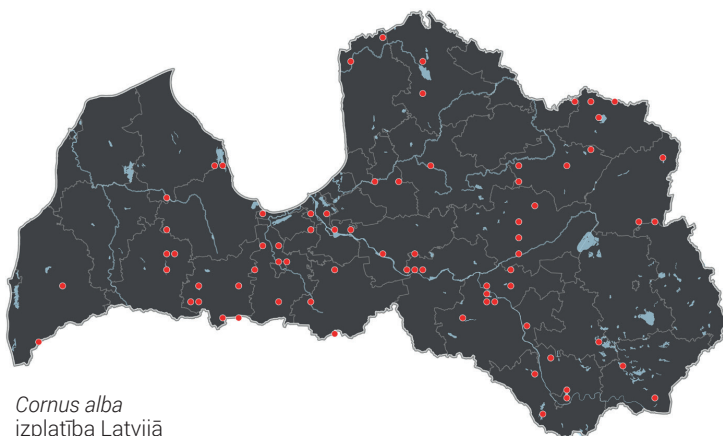
Baltais grimonis ir viegli sajaucams ar vienīgo Latvijas savvaļas grimoņu sugu asinssārto grimoni *Cornus sanguinea* L. (5., 6. attēls), kā arī vairākām kultivētajām grimoņu sugām, no kurām vislīdzīgākā ir atvasainais grimonis *Cornus sericea* L. (7. attēls). Asinssārtajam grimonim lapas apakšpuse ir blīvāk mataina, ar sprogainiem, atstāvošiem matiņiem, savukārt augļi ir zili melni. Daudz līdzīgāks ir atvasainais grimonis, kam lapas apakšpuse, līdzīgi kā baltajam grimonim, ir zīdaini, piespiesti mataina, augļi ir balti vai iezilgani, un visdrošākā noteikšanas pazīme ir sēkļu forma – augļa kauliņš, tas ir ieapaļš, tikpat garš kā plats vai platāks, pie pamata apaļīgs (4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Galvenais sugas introdukcijas ceļš Latvijā un Eiropā ir daiļdārzniecība. Jau 1805. gadā šī suga minēta Latvijas stādaudzētavu katalogos kā perspektīvs dekoratīvs krāšņumkrūms, tomēr vēsturisko datu par savvaļas populāciju izveidošanos un invāzijām nav. Vēlākos gados plaši izmantoja dārzkopībā grupu stādījumiem gar ūdenstilpnēm un citās mitrākās vietās, arī dzīvžogiem. Suga samērā plaši pāriet savvaļā agrāk stādītajās vietās un to tuvumā.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, veģetatīvi ar sakņu atvasēm, kas strauji veido blīvas audzes, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā, stādot grimoņus nepiemērotās vietās, kur tās turpmāk netiek koptas un ierobežotas.

Cornus alba
izplatība Latvijā

Atvasainais grimonis *Cornus sericea* L.

***Swida sericea* (L.) Holub, *Swida stolonifera* (Michx.) Rydb.**

Grimoņu dzimta Cornaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, 2–2,5 m augsts krūms ar plašu pārkarenu vainagu un tumši sarkaniem dzinumiem. Dzinumu gali, noliecoties pie zemes, apsakņojas (1. attēls). Lapas no lancetiskām līdz iegareni eliptiskām, 6–12 cm garas, ar 5–7 sāndzīslu pāriem. Ziedi dzeltenbalti; augļi balti vai zilganbalti, 7–9 mm gari, kaulenis balts vai zilgans (2., 3. attēls). Svarīga determinācijas pazīme ir augļa kauliņš – tas ir ieapaļš, tikpat garš kā plats vai platāks, pie pamata apaļīgs (4. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā aug Ziemeļamerikā plašā teritorijā no Kanādas un Aļaskas mežu zonas līdz Meksikai.

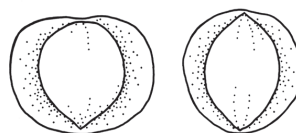
Augtenes:

Latvijā sastopams vecos parkos un pilsētu apstādījumos, dīķu un ezeru krastos, pārpurvotās vietās retāk nekā līdzīgs baltais grimonis.

FOTO: ANDREAS ROCKSTEIN, FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

2. attēls. *Cornus sericea*.

ILUSTR. ANASTASIA VASILJEVA

4. attēls. *Cornus sericea* un *Cornus alba* augļu šķērsgriezumi un sēkļu proporcijas.

FOTO: ANA BOJÁRE

1. attēls. *Cornus sericea* dzinumi.

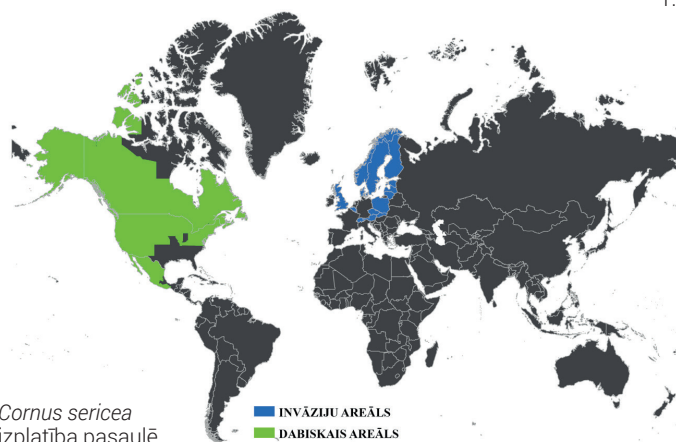

FOTO: ANDREAS ROCKSTEIN, FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

3. attēls. *Cornus sericea*.

FOTO: ANDREAS ROCKSTEIN, FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

5. attēls. *Cornus alba*.

Līdzīgas sugas:

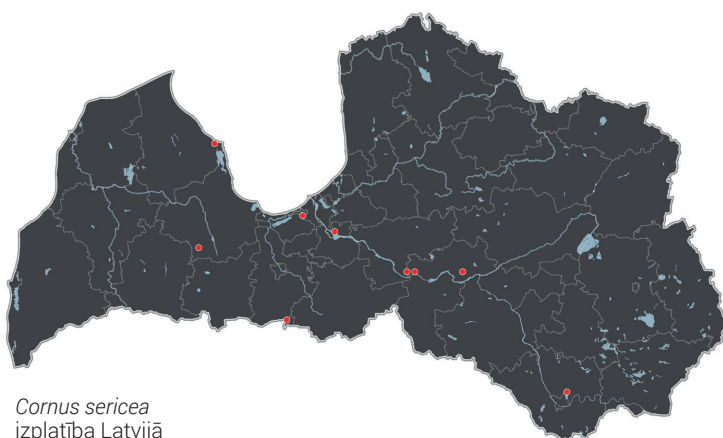
Atvasainais grimonis ir viegli sajaucams ar vienīgo Latvijas savvaļas grimoņu sugu asinssārto grimoni *Cornus sanguinea* L., kā arī vairākām kultivētajām grimoņu sugām, no kurām vislīdzīgākā ir baltais grimonis *Cornus alba* L. (5. attēls). Asinssārtajam grimonim lapas apakšpuse ir blīvāk mataina ar sprogainiem, atstāvošiem matiņiem, savukārt augļi ir zili melni. Daudz līdzīgāks ir baltais grimonis, kam lapas apakšpuse, līdzīgi kā baltajam grimonim, ir zīdaini, piespiesti mataina, augļi ir balti, un visdrošākā noteikšanas pazīme – sēkļu forma ir augļa kauliņš, tas ir iegarens, vairāk garš nekā plats, galos sašaurināts (4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Galvenais sugas introdukcijas ceļš Latvijā un citviet Eiropā ir daiļdārzniecība. Suga pirmoreiz minēta Latvijas stādaudzētavu katalogos 1817. gadā kā perspektīvs dekoratīvs krāšņumkrūms, tomēr vēsturisko datu par savvaļas populāciju izveidošanos un invāzijām nav. Vēlākos gados stādīta parkos, dzīvžogos, grupu stādījumos u.c., pāriet savvaļā agrāk stādītajās vietās un to tuvumā.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ornitohorija, veģetatīvi ar sakņu atvasēm, kas strauji veido blīvas audzes, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā, stādot grimoņus nepiemērotās vietās, kur tās turpmāk netiek koptas un ierobežotas.

Cornus sericea
izplatība Latvijā

Spožā klintene

Cotoneaster lucidus Schltdl.

Rožu dzimta Rosaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, līdz 2,5 m augsts krūms. Jaunie dzinumi piespiesti mataini. Lapas no eliptiskām līdz otrādi olveidīgām, virspusē tumši zaļas, spīdīgas, apakšpusē dzeltenīgi tūbaini matainas, 2–5 cm garas, lapas gals no-smailots, mala gluda, ar matiņiem gar malu. Ziedkopa – skrajš vairogs ar 3–10 ziediem, ziedkāti mataini, ziedi ar piecām matainām kauslapām un piecām nelielām, bālganām vai rozā vainaglapām (1. attēls). Augļi ābolveida, ieapaļi, ap 1 cm diametrā, spīdīgi, melni (2. attēls). Katrā auglī no divām līdz četrām brūnām sēklām.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Dabiskais izplatības areāls ir Austrumsibīrija, Mongolija un Ķīnas austrumu provinces.

Augtenes:

Latvijā visbiežāk sastopama atsevišķu krūmu vai nelielu audžu veidā ceļmalās, sausās atmatās, mežmalās, skrajos priežu mežos. Bieži parku u.c. apstādījumu tiešā tuvumā (3. attēls).

Līdzīgas sugas:

Latvijā samērā plaši kultivē vairākas mūžzaļas vai pus-mūžzaļas klinteņu sugas – klājenisko klinteni *Cotoneaster horizontalis* Decne. (6. attēls), Dammera klinteni *Cotoneaster dammeri* C. K. Schneid. (5. attēls) u.c., kurām bez

FOTO: FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

1. attēls. *Cotoneaster lucidus* lapas, ziedi.

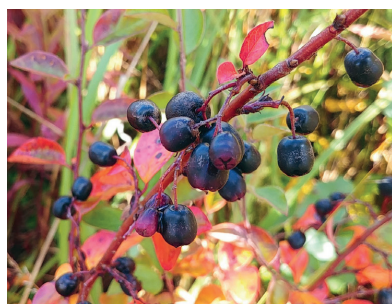

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Cotoneaster lucidus* augļi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

3. attēls. *Cotoneaster lucidus* invāzija.

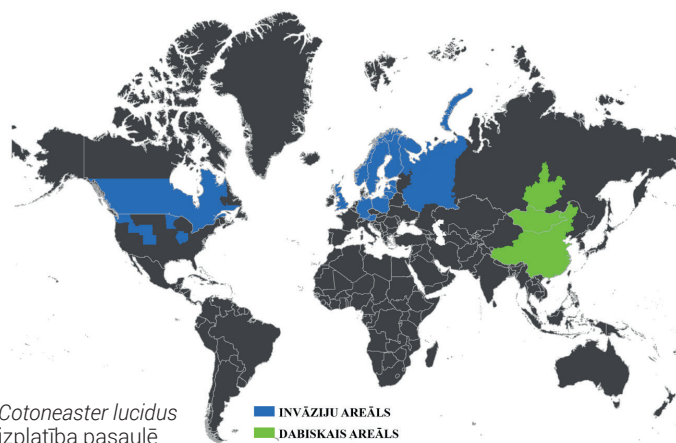

FOTO: AIVA BOJĀRE

4. attēls. *Cotoneaster scandinavicus*.

FOTO: AIVA BOJĀRE

5. attēls. *Cotoneaster dammeri*.

FOTO: AIVA BOJĀRE

6. attēls. *Cotoneaster horizontalis*.

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

7. attēls. *Cotoneaster lucidus* un *Cotoneaster niger* lapu forma.

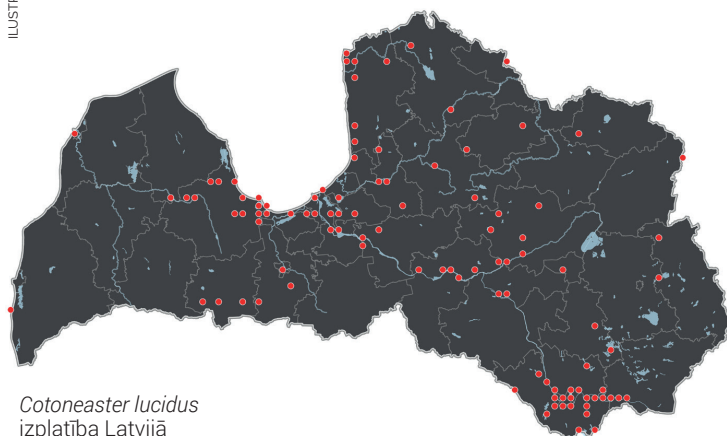
mūžzaļām lapām ir arī koši sarkani augļi un kas savvaļā nepāriet. Koši sarkani augļi ir arī savvaļā reti sastopamai un aizsargājamai Skandināvijas klintenei *Cotoneaster scandinavicus* B.Hylmō (4. attēls), kas Latvijā sastopama tikai nelielā teritorijā kāpu mežu joslā pie Ventspils. Spožajai klintenei vislīdzīgākā ir Latvijā savvaļā reti sastopamā un aizsargājamā melnā klintene *Cotoneaster niger* (Wahlb.) Fr., kas atšķiras ar 2–5 cm garām, tumši zaļām, nespīdīgām, olveidīgām lapām ar strupu lapas galu (7. attēls), kā arī tumši purpursarkaniem vai melniem augļiem ar zilganu apsarmi.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Latvijā izmanto kā vienu no visbiežāk stādītajām dzīvžogu kultūrām, kas ir mazprasīga augsnes un apgaismojuma ziņā un labi pacieš apgriešanu, ir ziemcietīga, sausumizturīga, labi pacieš gaisa piesārņojumu. Kā dekoratīvais augs plaši izmantots dārzos un parkos. Latvijas teritorijā suga pirmo reizi stādaudzētavu katalogos minēta 1884. gadā. Pirmo invāziju gads nav dokumentēts, tomēr zināms, ka 20. gs. 50. gados un arī vēlāk šī suga tika apzināti stādīta sausos priežu mežos to “bagātināšanai”. Arī mūsdienās spožā klintene joprojām ir populārs dekoratīvs kokaugs un tiek pārdots stādaudzētavās.

Sugas izplatšanās veidi:

Ornitohorija, zoohorija, kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā.

Cotoneaster lucidus
izplatība Latvijā

Adataināis dzeloņgurķis *Echinocystis lobata* (Michx.) Torr. et A.Gray

Ķirbju dzimta Cucurbitaceae

Apraksts:

Viengadīgs, 3–8 m garš lakstaugš, kas veido kāpelējošus, vienkāršus vai zarainus stublājus. Pie kokiem un krūmiem vai cita balsta piestiprinās ar žuburainām stīgām. Augam raksturīgas šķautņainas lapas ar skarbiem matiņiem, sīki balti vai iedzelteni ziedi (1. attēls). Auglis – 3–6 cm gara un ap 3 cm diametrā gurķveidīga oga ar skrimšļveidīgiem izaugumiem (2. attēls). Sākumā augļi zaļi, nogatavojoties sāk dzeltēt. Augļiem nogatavojoties, to augšpuse pārplīst un sēklas izkrīt.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts Ziemeļamerikā, introducēts un plaši pārgājis savvaļā Eirāzijā.

Augtenes:

Latvijā savvaļā suga visbiežāk aug upju tuvumā, īpaši krūmājos, applūstošās pļavās un palieņu mežu laucēs. Nereti sastopama arī ceļmalās, mežmalās, skrajos mežos, nezālienēs, ar atkritumiem piesārņotās vietās (3. attēls).

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Echinocystis lobata* augļi.

3. attēls. *Echinocystis lobata* invāzija.

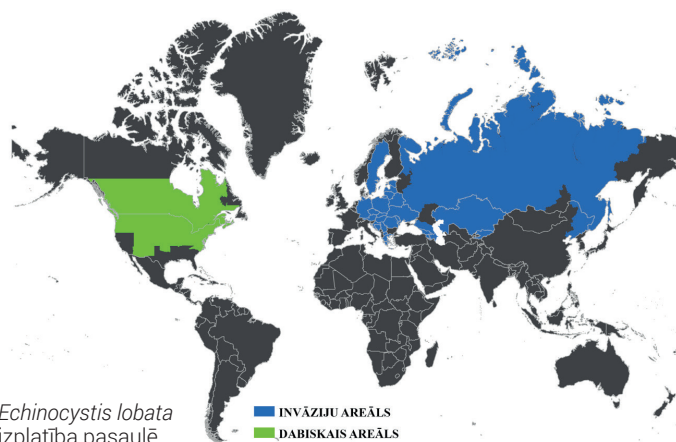

FOTO: AIVA BOJĀRE

1. attēls. *Echinocystis lobata* lapas, ziedi.

FOTO: AIVA BOJĀRE

Līdzīgas sugas:

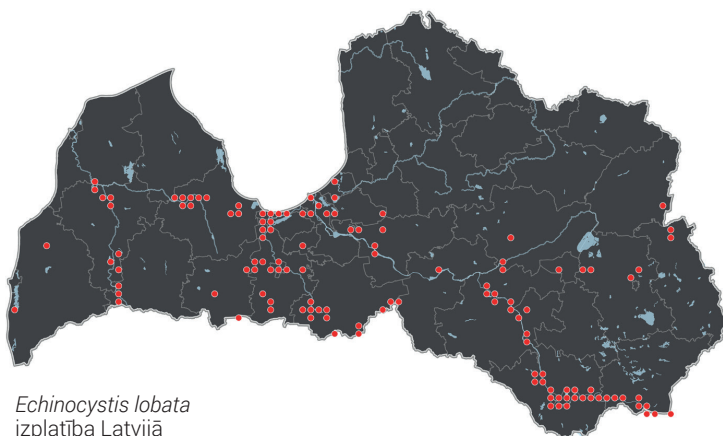
Pēc raksturīgā, dzeloņainam strupam gurķim līdzīgā augļa viegli atšķirama suga.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropas centrālajā daļā adataināis dzeloņgurķis botaņiskajos dārzos sākts kultivēt 20. gs. sākumā kā krāšņumaugs. Līdz Otrajam pasaules karam adatainajam dzeloņgurķim bija tikai atsevišķas atradnes. Tiek uzskatīts, ka otrreiz tas ir ievazāts ar amerikāņu militāro tehniku, pēc tam strauji izplatījies. Pagājušajā gadsimtā Latvijā samērā bieži izmantots kā kāpelējošs krāšņumaugs gar žogiem, terasēm, trepēm. Pirmo reizi suga savvaļā novērota Ventas krasta krūmājā pie Nīgrandes 20. gs. 70. gadu sākumā.

Sugas izplatīšanās veidi:

Hidrohorija, antropohorija.

Echinocystis lobata
izplatība Latvijā

Sudraba eleagns

Elaeagnus argentea Pursh.

***Elaeagnus commutata* Bernh. ex Rydb.**

Eleagnu dzimta Elaeagnaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, līdz 4 m augsts krūms, retāk koks, bez ērkšķiem. Miza pelēkbrūna, dzinumi rūsganbrūni ar rūsganām zvīņām un zvaigžņmatīņiem. Lapas no olveidīgām līdz lancetiskām, 2–10 cm garas un 1,5–3,5 cm platas, ādainas, abās pusēs sudrabaini zvīņainas, apakšpusē gar dzīslām ar rūsganiem matīņiem, gals strupi nosmailots, pamats noapaļots vai plati ķīļveidīgs. Ziedi pa 1–3 lapu žāklēs, ar 2–3 cm garu kātu, smaržīgi; apziednis piltuvveida 8–12 (15) mm garš, ārpusē ar sudrabainiem zvaigžņmatīņiem, iekšpusē dzeltens, ar četrām, 3–4 mm garām apziedņa lapām. Auglis iegareni olveidīgs, ap 1 cm garš, sudrabaini balts, ar pasausu, saldenīgu mīkstumumu. Sēkla 8 mm gara, pelēkbrūna ar raksturīgu garenisku svītrojumu (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā suga sastopama Ziemeļamerikā no mežu robežas Aļaskā līdz Atlantijas okeāna piekrastei upju krastos un mitrājos.

Augtenes:

Dabiskajā izplatības areālā aug upju krastos un mitrājos. Latvijā visbiežāk sastopama audžu veidā sausās, saulainās ceļmalās, mežmalās, sausos priežu mežos, jūrmalas kāpās un sausās nogāzēs iekšzemē.

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

1. attēls. *Elaeagnus argentea* dzinums ar augliem.

3. attēls. *Hippophaë rhamnoides* dzinums.

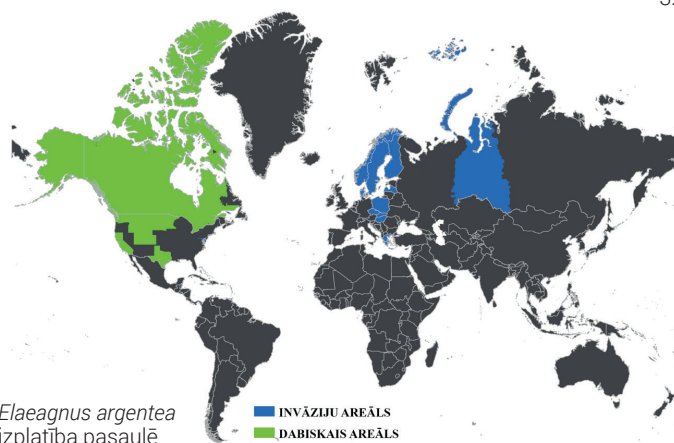

FOTO: FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

2. attēls. *Elaeagnus angustifolia* dzinums ar augļiem.

FOTO: AIVA BOJĀRE

Līdzīgas sugas:

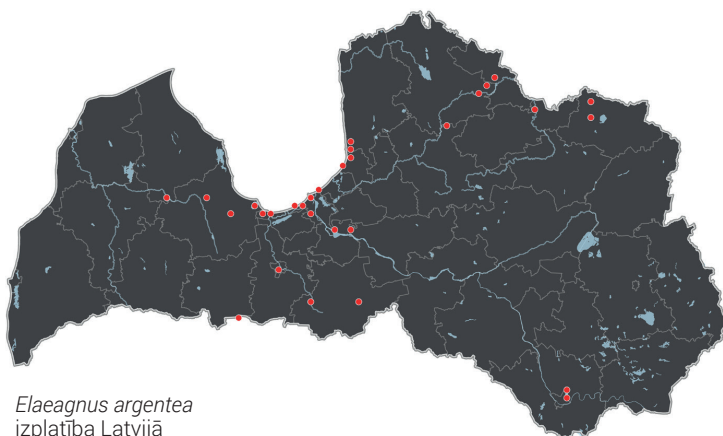
Latvijā samērā plaši kultivē līdzīgu eleagnu dzimtas sugu pabērzu smiltsērķšķi *Hippophaë rhamnoides* L. (3. attēls), kas arī uzskatāma par invazīvu sugu un vietām veido blīvas audzes. Smiltsērķšķis atšķiras ar daudz šaurākām, ap 0,8 cm platām lapām un izteikti ērkšķainiem dzinumiem. Otra retumis kultivētā eleagnu suga ir šaurlapu eleagns *Elaeagnus angustifolia* L. (2. attēls), kas savvaļā nepāriet, ar šaurākām, smiltsērķšķim līdzīgām lapām, turklāt lapas virpusē ir nespodri zaļas, nav abpusēji sudrabainas.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā šī Amerikas suga tika ievesta ļoti drīz pēc Amerikas atklāšanas – jau 16. gs. Baltijas reģionā pirmo reizi augs stādīts Tartu Botāniskajā dārzā 1847. gadā, 1877. gadā minēts Latvijas stādaudzētavu katalogos kā perspektīvs dekoratīvs krāšņumkrūms, tomēr vēsturisko datu par savvaļas populāciju izveidošanos un invāzijām nav. Vēlākos gados plaši izmantoja dārzkopībā grupu stādījumiem, dzīvžogiem, kā arī smiltāju nostiprināšanai kāpās.

Sugas izplatīšanās veidi:

Vairojas gan ar sēklām, gan veģetatīvi ar sakņu atvasēm. Izplatīšanās – galvenokārt ar putnu un dzīvnieku starpniecību (zoohorija), kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā.

Elaeagnus argentea
izplatība Latvijā

Kanādas elodeja

Elodea canadensis Michx.

Mazlēpju dzimta Hydrocharitaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, ūdenī iegrimis lakstaugs ar bagātīgi zarainu stublāju, kas var izaugt līdz 3 m garumam. Divmāju augs. Lapas tumši zaļas, caurspīdīgas, ar vienu dzīslu, 6–14 mm garas un 1,5–4 mm platas, mieturos pa trim, lapas mala sīkzobaina. Latvijā ļoti reti piemērotos, seklos ūdensbaseinos zied tikai sievišķie eksemplāri. Ziedi gaiši violeti vai gandrīz balti, garos pavedienvēda ziedkātos, peldoši uz ūdens virsmas. Eiropā augļi neattīstās, jo sastopami tikai sievišķie indivīdi. Latvijā zied ļoti reti.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savajā izplatītā Ziemeļamerikā – plaši ASV un Kanādas dienvidu daļā.

Augtenes:

Suga sastopama upēs, meliorācijas grāvjos un ezeros, parasti barības vielām bagātos augšanas apstākļos. Dīķos, grāvjos un seklos karjeros var veidot īpaši blīvas audzes.

Līdzīgas sugas:

Latvijā bez Kanādas elodejas ir zināma arī otra invazīvā Amerikas elodeju suga Nutalla elodeja *Elodea nuttallii* (Planch.) H.St.John, kas sastopama atsevišķās ūdenskrātuvēs valsts DA daļā un atšķirama pēc proporcionāli daudz garākām, galotnē nosmailotām lapām, kas parasti ir spirāliski savērpušās. Latvijas DA daļā sastopama vēl

FOTO PETER MEININGER, FREENATUREIMAGES.EU

1. attēls. *Elodea canadensis*.

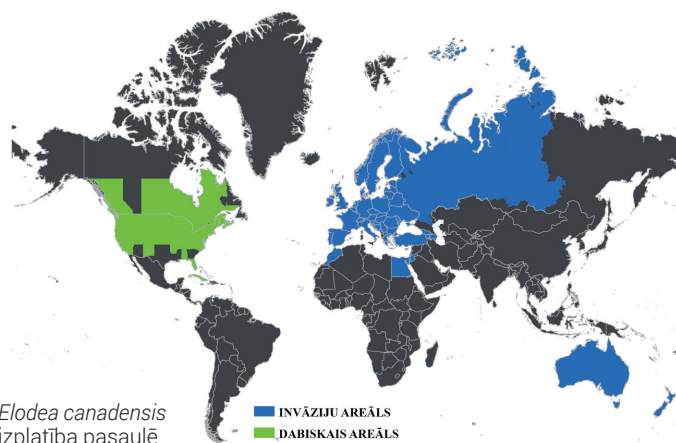

FOTO: PETER MEININGER, FREENATUREIMAGES.EU

2. attēls. *Elodea nuttallii*.

FOTO: ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

3. attēls. *Elodea nuttallii*, *Elodea canadensis* un *Hydrilla verticillata* lapu forma un lapu mieturi.

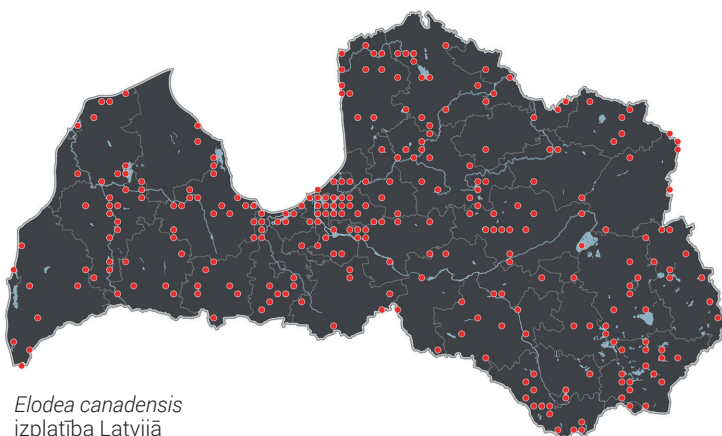
viena līdzīga ūdensaugu suga mieturu hidrilla *Hydrilla verticillata* (L.f.) Royle, kas Latvijā ir savvaļas floras pārstāvis; un samērā viegli atšķirams pēc lielāka lapu skaita (4–5 (8)) mieturos.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā 19. gs. pirmajā pusē Kanādas elodejas sāka audzēt akvārijos, un no tiem tās nejauši nokļuva ūdenskrātuvēs. Pirmo reizi savvaļā šī suga uzietā 1836. gadā Britu salās. Latvijā suga pirmoreiz konstatēta Rīgā 1882. gadā, savukārt jau pāris gadu desmitus vēlāk – plaši visā Latvijā. Galvenie izplatīšanās ceļi – akvāriju kultūra un dīķu kultūra, tālāk aktīvi izplatās galvenokārt ar ūdensputnu palīdzību. Ļoti plaši izplatījusies Latvijā, sastopama gandrīz katrā piemērotā ūdenstilpē.

Sugas izplatīšanās veidi:

Savā dabiskajā izplatības areālā suga ziemo sēklu un vairvasiņu (turionu) veidā. Eiropā sēklas neveido, jo kopš 1903. gada nav konstatēti vīrišķie augi. Vienīgais sugas izplatīšanās veids ir veģetatīvā vairošanās – Kanādas elodeja spēj vairoties ar samērā īsiem vasas fragmentiem, kā arī vairvasiņām (turioniem).

Elodea canadensis
izplatība Latvijā

Nutalla elodeja

Elodea nuttallii (Planch.) H. St. John

Mazlēpju dzimta Hydrocharitaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, ūdenī iegrimis lakstaugs. Divmājnieks. Stublājs slaidš, šķērsgrizumā apaļš, zarots, parasti 30–100 cm garš. Lapas uz stublāja un zariem sēdošas, mieturos pa 3 (reti 4). Lapas gaiši zaļas ar vienu dzīslu, no lineārām līdz šauri lancetiskām, ~ 13 mm garas un 1,5 mm platas, pie stublāja pamatnes mazākas. Lapas plātne vismaz nedaudz spirāliski savēpusies, malas ieliektas, gals smails (1. attēls). Vīrišķie un sievišķie ziedi nodalīti uz dažādiem augiem. Latvijā tāpat kā Eiropā izplatīti galvenokārt sievišķie augi, tādēļ suga nespēj vairoties ģeneratīvi. Zieds ir mazs, ne vairāk kā 8 mm diametrā; vaska baltie ziedi atrodas garu, pavedienam līdzīgu kātu galos, un tiem ir 3 ziedlapiņas. Mūsu klimatiskajos apstākļos vairojas tikai veģetatīvi.

Izplatība:

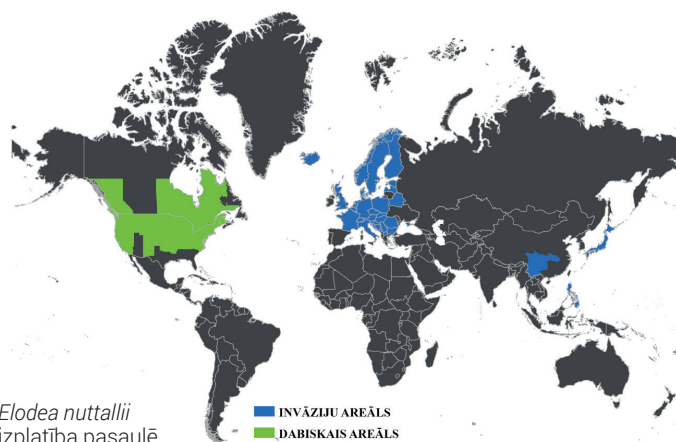
Savvaļā izplatīta Ziemeļamerikā, plaši pārgājusi savvaļā Eiropā, kā arī Ķīnas centrālajā un dienvidu daļā un Filipīnās.

Augtenes:

Suga šobrīd konstatēta dīķos un ezeros, barības vielām bagātos augšanas apstākļos.

1. attēls. *Elodea nuttallii* stublājs.

Līdzīgas sugas:

Nutalla elodeja ir vislīdzīgāka otrai Ziemeļamerikas sugai Kanādas elodejai, atšķirama pēc slaidākām lapiņām ar smailu galu, lapas spirāliski sagriezušās. No Latvijā īpaši aizsargājamās mieturu hidrillas *Hydrilla verticillata* (L.f.) Royle atšķirama pēc 5–8 lapām mieturī, savukārt elodejām 3 reti 4 lapas mieturī (2. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Visticamāk, suga Latvijā ienākusi no Baltkrievijas, kur tā pirmoreiz konstatēta 1964. gadā, bet Latvijā pirmais šīs sugas herbārijs ievākts 1966. gadā Daugavpilī.

Sugas izplatšanās veidi:

Hidrohorija, anemohorija un antropohorija. Latvijas teritorijā galvenie *Nutalla elodeja* izplatītāji varētu būt ūdensputni, kas pārlido no vienas ūdenstilpes uz citu. Pastāv risks sugu ievazāt nejauši ar laivām vai makšķerēšanas piederumiem ūdenstilpēs, ja aprīkojums piesārņots ar dzīvotspējīgu augu materiālu.

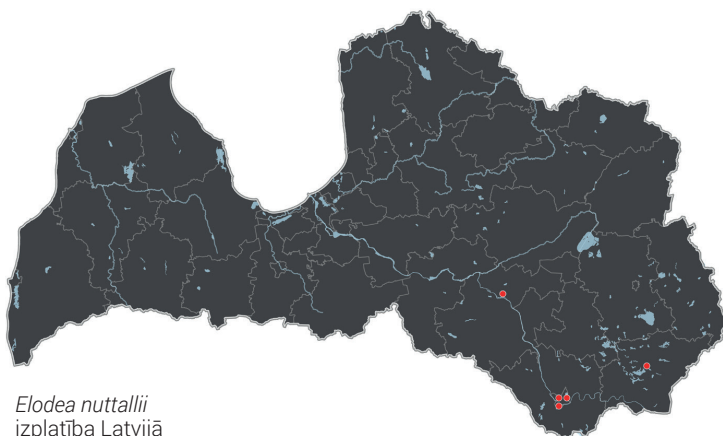

FOTO. JASENIKA TOPIC, FREENATUREIMAGES.EU

FOTO. ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

2. attēls. *Elodea nuttallii*, *Elodea canadensis* un *Hydrilla verticillata* lapu forma un lapu mieturi.

Elodea nuttallii
izplatība Latvijā

Dziedzerstublāja kazroze *Epilobium adenocaulon* Hausskn.

Epilobium ciliatum Raf.

Naktssveču dzimta Onagraceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, vidēji liels, 20–50 cm augsts lakstaugs ar stāvu, zarainu stublāju, kas augšdaļā klāts ar vienkāršiem matiņiem un dziedermatiņiem (2. attēls). Apakšējās stublāja lapas sakārtotas pretēji, sēdošas, augšējās – pamīšus ar ļoti īsu kātu. Lapas iegareni eliptiskas vai lancetiskas, 2–6 cm garas un 1–2 cm platas, lapas plātnes visplatākā daļa ir apakšējā trešdaļā, gals gari nosmailots, mala attāli zobaina, lapa parasti visplatākā ir plātnes apakšējā daļā. Ziedi pa vienam augšējo lapu žāklēs. Vainaglapas bāli sārtas vai baltas, 4–9 mm garas, galā ar jomu, drīksna vesela, vālesveida (1. attēls). Auglis – gara un šaura, 4–6 cm gara pāksteņpogaļa. Sēklas pelēkas, augšdaļā ar caurspīdīgu piedevu.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Sugas dabiskais izplatības areāls ir plašas teritorijas Ziemeļamerikā un Grenlandē, atsevišķa areāla daļa arī Dienvidamerikas dienvidos – Čīlē un Argentīnā.

Augtenes:

Suga atsevišķu eksemplāru vai nelielu grupu veidā sastopama dažādos mēreni mitros vai pārmitros biotopos – ūdenstilpju krastos, mitrās atmatās un palienēs, susinātos mežos, kā arī traucētos biotopos – karjeros, nezālienēs un krūmājos.

FOTO: AUVO KORPI, FLICKR.COM (CC BY 2.0)

1. attēls. *Epilobium adenocaulon*.

FOTO: FREENATUREIMAGES/SEU

3. attēls. *Epilobium palustre*.

FOTO: FREENATUREIMAGES.EU

2. attēls. *Epilobium adenocaulon* stublāja augšējā daļa ar dziedzermašīņiem.

FOTO: FREENATUREIMAGES.EU

4. attēls. *Epilobium tetragonum*.

Līdzīgas sugas:

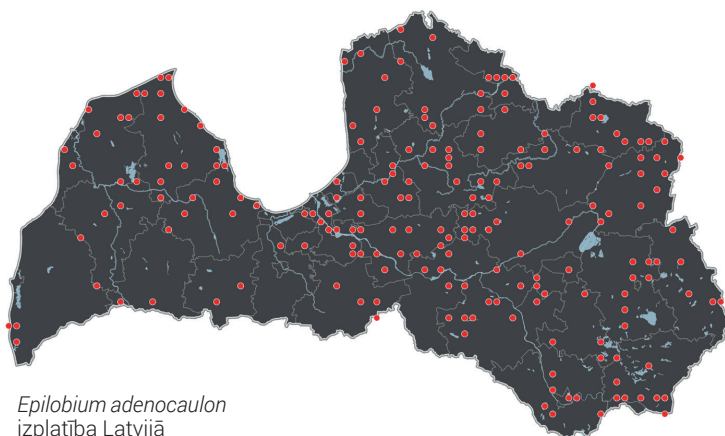
Līdzīga un samērā grūti atšķirama no vairākām citām Latvijā savvaļā sastopamām kazrožu sugām. Kazrožu noteikšanā ļoti svarīga ir zieda drīksnas forma, un dziedzerstublāja kazrozei tā ir vesela, vālesveida. No Latvijā augošajām kazrozēm ar vālesveida drīksnu ir līdzīga purva kazrozei *Epilobium palustre* L. (3. attēls), kurai atšķirībā no invazīvās sugas lapas mala ir gluda, bez zobīņiem, un lapas proporcionāli daudz garākas nekā to platums, kā arī divām citām kazrožu sugām – tikai Slīteres apkārtnē sastopamai aizsargājamai tumšzaļajai kazrozei *Epilobium obscurum* Schreb. un samērā reti galvenokārt Kurzemē sastopamajai četršķautņu *Epilobium tetragonum* L. (4. attēls). Šīm abām sugām nav raksturīgi stublāja dziedzermašīņi, bez tam četršķautņu kazrozei stublājs ir izteikti četršķautņains, nevis veltenisks kā citām sugām.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga Eiropā pirmo reizi tika konstatēta Lielbritānijā 1891. gadā, kā nejauši ievazāta nezāle. Plaša sugas izplatība Britu salās sākās 20. gs. 30. gados. 20. gs. sākumā sugas sāka strauji izplatīties arī kontinentālajā Eiropā, tā, piemēram, Polijā, tā pirmoreiz atrasta 1917. gadā Belovežas gāršā. Latvijā pirmo reizi konstatēta 1918. gadā Rīgā. Pieļaujams, ka sugas izplatību veicināja transporta plūsmas attīstība un karadarbība Eiropā Pirmā pasaules kara laikā.

Sugas izplatīšanās veidi:

Suga veido daudz dīgtspējīgu sēklu, kam ir pielāgojumi – lidmašīņi, ko tālāk izplata vējš.

Epilobium adenocaulon
izplatība Latvijā

Austrumu galega

Galega orientalis Lam.

Tauriņziežu dzimta Fabaceae

Sugas apraksts:

Daudzgadīgs, 70–120 cm augsts lakstaugs ar kailu, stāvu vienkāršu vai mazzarainu stublāju. Lapas nepāra plūksnainas, 10–15 cm garas, ar īsu kātu vai biežāk sēdošas, saliktas no 4–8 pāriem eliptisku, 2–3 cm garu un 1–2 cm platu lapiņu ar gludām malām un smailu galu. Ziedkopa ir 8–20 cm garš ķekars, kas attīstās augšējo lapu žāklēs. Ziedi nelieli, ap 1 cm gari, vainags violets. Auglis – 3–4 cm gara, šaura pāksts. Sēklas nierveida, 2–3,5 mm garas, dzeltenbrūnas (1., 2. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts šaurā reģionā Kaukāzā.

Augtenes:

Aug kalnainās, sausās un mēreni mitrās augsnēs. Samērā reti tiek kultivēta kā lopbarības augs, pēc kultivēšanas noturīga, saglabājas daudzus gadus. Konstatēta kultivētos zālajos un atmatās, gar ceļmalām, vietās, kur agrāk tikusi kultivēta.

Līdzīgas sugas:

Austrumu galega pēc garajām ziedkopām un lapām ir labi atšķirama un gandrīz nesajaucama. Pēc ziedkopas attālu līdzīga daudzlapu lupīnai *Lupinus polyphyllus* Lindl. (3. attēls), kurai ir staraini saliktas lapas ar gariem lapu

FOTO: FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

1. attēls. *Galega orientalis*.

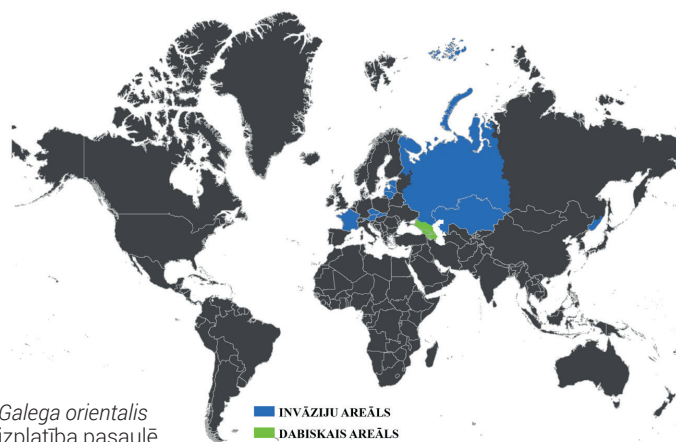

FOTO: FLICKR/ROOM (CC BY-SA 2.0)

2. attēls. *Galega orientalis*.

FOTO: AINA BOJARE

3. attēls. *Lupinus polyphyllus*.

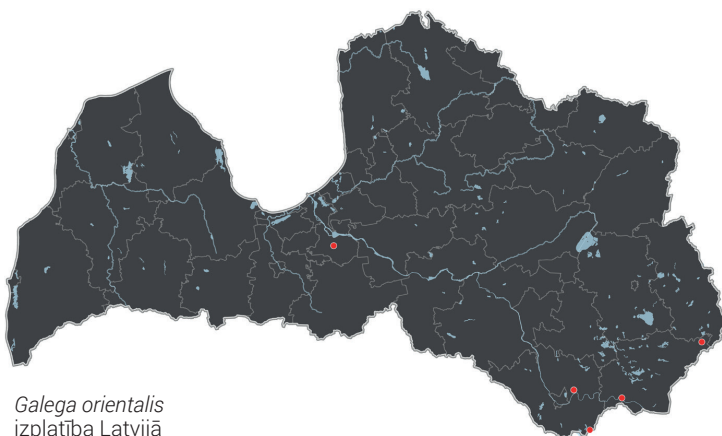
kātiem, veidotas no 13–25 lancetveida lapiņām. Latvijas savvaļas florā relatīvi līdzīgas ir vairākas vīķu sugas ar ziediem ķekarveida ziedkopā – vanagu vīķis *Vicia cracca* L., Kasūbijas vīķis *Vicia cassubica* L., smalklapu vīķis *Vicia tenuifolia* Roth, tomēr šīm sugām lapu un ziedkopu izmēri ir ievērojami mazāki, turklāt atsevišķu lapiņu platums parasti nepārsniedz 5 mm (galegai 1–2 cm).

lenākšanas vēsture un ceļi:

Latvijā suga pirmoreiz kultivēta 1959. gadā kā potenciāla lopbarības kultūra. Kopš tā laika galega retumis tiek kultivēta, tomēr plašu popularitāti nav guvusi. Daudz plašāk kultivēta un savvaļā ieviesusies lgaunijā, kur ir arī invāziju gadījumi. Lai arī sugai ir ilga saglabāšanās kapacitāte zālajos pat pēc to apsaimniekošanas pārtraukšanas, Latvijā vismaz pagaidām nav pierādīti sugas invāziju gadījumi tālāk no kultivēšanas vietām.

Sugas izplatīšanās veidi:

Ilgstoši saglabājas kultivētajās vietās. Izplatās galvenokārt ar sēklām, kas izsējas tuvu mātes augam.

Galega orientalis
izplatība Latvijā

Krāsu gunnera

Gunnera tinctoria (Molina) Mirb.

Gunneru dzimta Gunneraceae

Sugas apraksts:

Daudzgadīgs, 2–3 m augsts, lakstaugs, kas veido blīvus cerus (1. attēls). Sakneņi līdz 3,5 m gari un 20–25 cm resni, horizontāli, veidojas galvenokārt virs augšnes. Uz sakneņiem veidojas masīvi, līdz 25 cm gari pumpuri, kas klāti sārtām, līdz 25 cm garām zvīņām. Lapas sakārtotas rozetē, ļoti lielas, 0,5–2 m diametrā, ar 5–7 daivām, lapu kāti līdz 2 m gari. Lapu dzīslas un kāti klāti nelieliem konusveida ērkšķiem (3. attēls). Ziedkopa salikta, konusveidīga, līdz 1 m gara (2. attēls). Ziedi sīki, zaļi, blīvi izvietoti. Augļi sīki, 1,5–2 mm gari, oranži, ieapaļi, katrs satur vienu sēklu.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīta Dienvidamerikā – Čīles un Argentīnas dienvidu daļā.

Augtenes:

Rietumeiropā aug galvenokārt saulainās un mitrās teritorijās – gar ūdenstilpju un ūdensteču krastiem, purvos, mežmalās, mitrās pļavās, jūras piekrastē utt. Sastopama traucētās teritorijās, piemēram, pamestos dārzos un lauksaimniecības zemēs, ceļmalās un karjeros.

FOTO: FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

3. attēls. *Gunnera tinctoria* lapas apakšpuse ar dzeloņiem.

1. attēls. *Gunnera tinctoria*.

4. attēls.
Astilboides tabularis
ziedkopa.

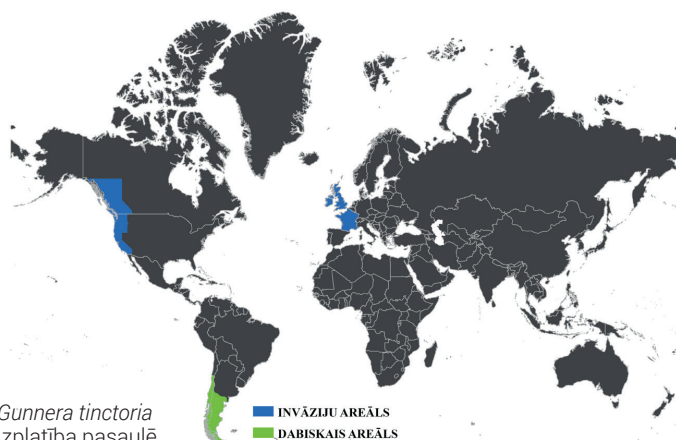

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

2. attēls. *Gunnera tinctoria* ziedkopa.

FOTO: AIVA BOJARE

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

Līdzīgas sugas:

Lielo izmēru, īpatnējā virszemes sakneņa un lielo čiekurveida ziedkopu dēļ praktiski nesajaucama ar citām savvaļas vai kultivētām augu sugām. Latvijā vislīdzīgākā suga ir bieži kultivētais dārza rabarbers *Rheum rhaponticum* L., kas ir daudz mazāks, ar kailiem lapu kātiem un lapām un bez virszemes sakneņa. Latvijā pēdējos gados samērā plaši kultivēta plāksnīšu astilbjeide *Astilboides tabularis* (Hemsl.) Engl., kas var veidot līdz 1,5 m augstu ceru, tomēr arī šīs dekoratīvās sugas kāti un lapas nav klāti asiem dzeloņiem, un tam nav raksturīgi lieli virszemes dzinumumi (4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Kopš 19. gs vidus Eiropā kļuvusi par ļoti populāru dekoratīvu sugu dārzos un parkos, sākumā Lielbritānijā un Īrijā, vēlāk arī citās Rietumeiropas valstīs. Savvaļā reģistrēta tikai 20. gs. sākumā. Plašākas invāzijas atzīmētas kopš 20. gs. 60. gadiem, kad gunnera sāka veidot blīvas audzes Britu salu rietumu krastā, Azoru salās, Spānijā un Francijā. Latvijā nepietiekamās ziemcietības dēļ tiek kultivēta ļoti reti.

Sugas izplatīšanās veidi:

Krāsu gunnera vairojas gan ar sēklām, gan veģetatīvi ar sakneņu fragmentiem. Tā kā krāsu gunnera aug galvenokārt ūdeņu tuvumā, ūdens plūsma ir nozīmīgs sēklu un sakneņu izplatīšanās ceļš. Nozīmīgs izplatīšanās avots ir dārzu atkritumi. Latvijā pāriešanas gadījumi savvaļā nav zināmi.

Izplatība Latvijā:

Latvijā nav konstatēta.

Skarainā ģipsene *Gypsophila paniculata* L.

Nelķu dzimta Caryophyllaceae

Sugas apraksts:

Daudzgadīgs, 40–100 cm augsts lakstaugs ar ļoti zarainu stublāju un resnu mietšakni, kas var izaugt pat līdz 15 metru dziļumam. Stublājs mezglu vietās resnāks. Viss augs kails ar zilganpelēku nokrāsu. Lapas sēdošas, pretējas, 3–7 cm garas un 3–10 mm platas, ar 3–5 dzīslām, smailas. Ziedi sīki, ap 2 mm diametrā, sakopoti plašās zarainās ziedkopās – dihāzijos dzinumumu galos. Vainaglapas baltas vai viegli iesārtas. Auglis – 2–2,5 mm gara lodveida pogaļa. Sēklas sīkas, 1–1,2 mm garas (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Sugas savvaļas areāls – Eiropas centrālā un Dienvidaustrumu daļa. Tā kā suga sen kultivēta dekoratīvajā dārzkopībā (plūvurpuķe) un izmantota kāpu smiltāju nostiprināšanai Ziemeļeiropā, sugas dabisko areālu noteikt ir samērā sarežģīti.

Augtenes:

Skarainā ģipsene aug sausās, smilšainās vietās – dažādos kāpu biotopos, smilšainās pļavās, smiltajos, uzbērumos, klajumos un skrajos priežu mežos (2. attēls). Sastopama arī ruderālās vietās.

1. attēls. *Gypsophila paniculata*.

2. attēls. Invāzijas pelēkajās kāpās.

FOTO. PĒTERIS EVARTS-BUNDERS

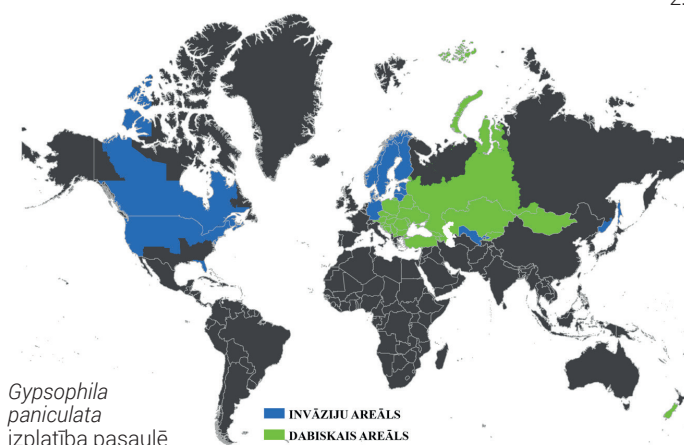

FOTO: PETERIS EVARTS-BUNDERS

Līdzīgas sugas:

Raksturīgā kupolveidīgā auguma un plašo zaraino ziedkopu dēļ viegli atpazīstama suga. No citām Latvijā sastopamajām ģipsēņu sugām vislīdzīgākā ir savvaļā sastopamā garkāta ģipsene *Gypsophila fastigiata* L. (3. attēls), kas sastopama galvenokārt sausos priežu mežos iekšzemē, bet nekad neveido platu, kupolveidīgu ceru.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Ārpus dabiskā areāla robežām sugu plaši izmantoja Dānijā, Vācijā un Skandināvijas valstīs Baltijas jūras piekrastē, lai nostiprinātu vēja erozijai pakļautās kāpas. Latvijā pirmoreiz atrasta ruderālā biotopā Daugavpilī 1888. gadā. Latvijā skarainā ģipsene bija iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā, jo šo sugu kļūdaini uzskatīja par savvaļas floras elementu. Ļoti bieži izmanto floristikā un dārzniecībā tās dekoratīvātes dēļ. Plaši izmanto tautas medicīnā, pāriet savvaļā no kultivēšanas vietām.

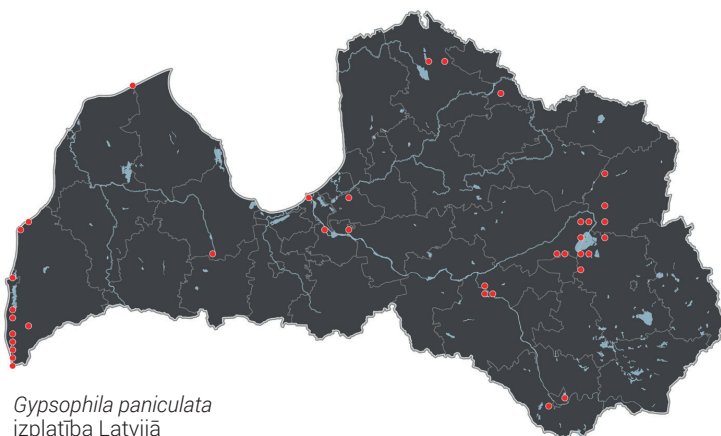
Sugas izplatšanās veidi:

Izplatās ar sēklu palīdzību. Sēklas viegli izplata vējš. Visbiežāk sēklas izbirst, vējam ritinot nolauztus sakaltušos stublājus.

FOTO: GUNTA EVARTE-BUNDERE

3. attēls. *Gypsophila fastigiata*.

Gypsophila paniculata
izplatība Latvijā

Bumbuļu topinambūrs *Helianthus tuberosus* L.

Asteru dzimta Asteraceae

Sugas apraksts:

Daudzgadīgs, liels, 1–2,5 m augsts lakstaugs ar stāvu, resnu, skarbmatainu stublāju, kas parasti zarojas. Saknes ar bumbuļveidīgām piedevām, ko plaši izmanto pārtikā. Lapas skarbmatainas, veselas, iegareni olveidīgas, 10–20 cm garas, 6–15 cm platas, mala rupji zāgzobaina, gals gari nosmailots, pamats ķīļveida. Lapas kāts diezgan īss, 2–5 cm. Ziedu kurvīši samērā lieli, 5–9 cm diametrā pa vienam zaru galos (1. attēls). Kurvīša malā atrodas neauglīgi, dzelteni mēlziedi, centrā – dzeltenbrūni divdzimumu stobrziedi. Auglis – raibi pelēkbrūns sēklenis.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Dabiskais izplatības areāls ir Ziemeļamerikas centrālā un austrumu daļa no Kvebekas līdz Floridai. Sugas izcelsmes areāls nav precīzi nosakāms, jo senāk to kā kultūraugu plaši kultivējuši Amerikas indiāņi.

Augtenes:

Savvaļas areālā aug dažādās atklātās vietās – zālajos, gar ceļmalām u.c. Latvijā veido blīvas audzes nezālienēs, izgāztuvēs un gar dzelzceļiem (2. attēls). Priekšroku dod auglīgām augsnēm, bet var augt arī nabadzīgās, skābās augsnēs un pusēnā.

FOTO: ANVA BOJĀRE

1. attēls. *Helianthus tuberosus* ziedu kurvītis.

FOTO: G. EVARTE-BUNDERE

2. attēls. *Helianthus tuberosus* invāzija.

FOTO: FLOKRCOM (CC BY-SA 2.0)

3. attēls. *Rudbeckia laciniata*.

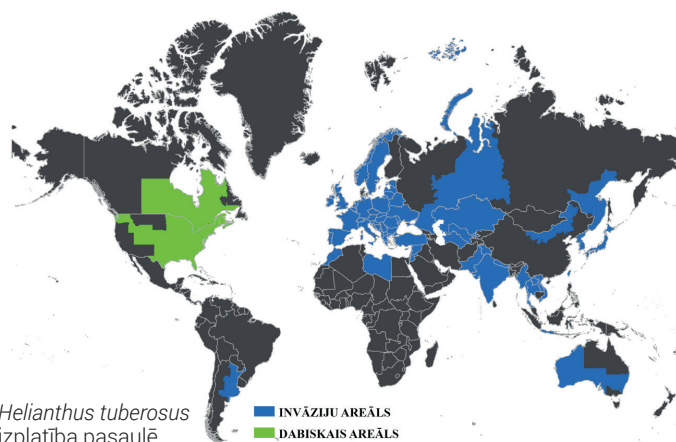

FOTO: AIVA BOJĀRE

4. attēls. *Rudbeckia laciniata* 'Goldquelle'.

FOTO: AIVA BOJĀRE

5. attēls. *Rudbeckia laciniata* 'Goldquelle'.

FOTO: FLICKR.COM (CC BY 2.0)

6. attēls. *Helianthus annuus*.

Līdzīgas sugas:

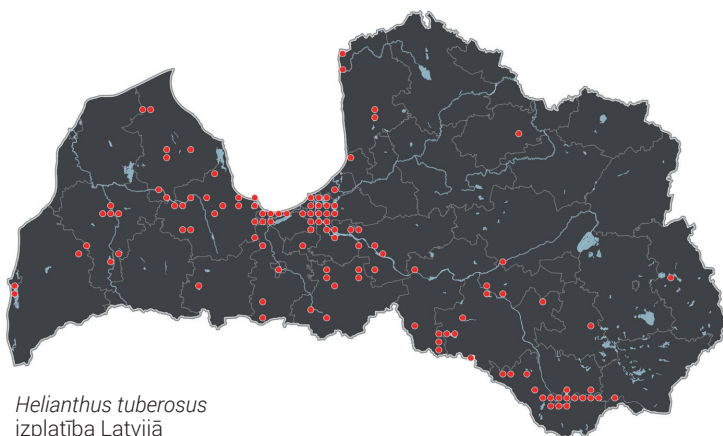
Bumbuļu topinambūrs pēc lielā ziedu kurvīša ar dzeltenajiem mēlziediem un dzeltenbrūnajiem stobrziediem ziedkopas centrālajā daļā atšķiras no vairuma citu līdzīgo asteru dzimtas augiem. Pavisam droši atšķirams arī pēc sakņu bumbuļiem. Citām Latvijā kultivētajām ģints *Helianthus* sugām, pie kurām pieder arī saulespuķe *Helianthus annuus* L. (6. attēls), ziedu kurvīši ir daudz lielāki. Vislīdzīgākā ir šķeltlapu rudbekija *Rudbeckia laciniata* L. (3. attēls), kas atšķiras pēc kaila stublāja, dziļi daivainām, kailām lapām un zaļgandzelteniem stobrziediem ziedkopas centrālajā daļā, pie tam Latvijā un citviet Eiropā savvaļā pārgājusi nevis pamatsuga, bet sen kultivētas šķirnes 'Goldquelle' (4., 5. attēls) u.c., kam raksturīgi pildīti kurvīši – stobrziedi ziedkopas centrālajā daļā ir pārveidojušies par mēlziediem.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā bumbuļu topinambūrs ievests jau 17. gs. sākumā – 1607. gadā Francijā, un to kā lauksaimniecības kultūru un dārzu augu izmantoja līdzīgi kartupeļiem, kas Eiropā nonāca nedaudz vēlāk un popularitātes ziņā izkonkurēja topinambūru. Baltijas valstu reģionā suga literatūrā minēta jau 1772. gadā, uzsverot, ka tā Livonijā ievesta jau 17. gs. Pēc Otrā pasaules kara topinambūrs tika plaši kultivēts arī kā perspektīva lopbarības kultūra.

Sugas izplatīšanās veidi:

Apzināti ievests kā kultūraugs un lopbarības augs, izmantots dārzniecībā. Eiropā izplatās tikai veģetatīvā ceļā ar sakneņiem. No kultivēšanas vietām ar dārza atkritumiem un ar bumbuļiem piesārņotu augsni izplatās tālāk. Bumbuļus izplata arī grauzēji.

Helianthus tuberosus
izplatība Latvijā

Mantegaci latvānis *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier

Čemurziežu dzimta Apiaceae

Sugas apraksts:

Daudzgadīgs, liels, 1,5–3 m augsts lakstaugs. Stublājs resns, dobs, rievains, augšdaļā zaro, pie pamata parasti ar violeti sarkaniem plankumiem. Stublāji skraji raupji mataini. Lapas ļoti lielas, 1 un pat 1,5 m garas un apmēram tikpat platas, plūksnaini dalītas, ar trīs līdz piecām lielām pamatdaivām, virspusē kailas, apakšpusē matainas. Lapu kāti ar sarkaniem plankumiem. Lapu plūksnas samērā šauras, dziļi šķeltas, iegarenas, gar malu zobainas, lapu plūksnas gals gari nosmailots. Ziedkopa ir 30–80 cm plats, salikts čemurs stublāja un sānzaru galos, ziedkopa plakana vai nedaudz izliekta. Čemurā 35–100 stari. Vīkala lapas ātri nobirst, bet 10–20 vīkaliņa lapas saglabājas. Ziedi samērā sīki, vainags balts, simetrisks, tikai ārējie ziedkopas ziedi ar nedaudz asimetrisku vainagu. Auglis – eliptisks, līdz 1,5 cm garš, plakans, spārnains dvīņsēklenis ar relatīvi šaurām eļļas ailēm (1., 3. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Mantegaci latvānis savvaļā izplatīts šaurā reģionā Rietumkaukāzā.

Auģtenes:

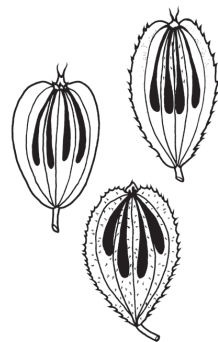
Latvijā savvaļā nav konstatēts. Reģionos, kur suga ir invazīva, veido audzes apdzīvoto vietu tuvumā ruderālās, neapsaimniekotās vietās.

Līdzīgas sugas:

Latvāņu sugām kopumā ir raksturīgas daudzas līdzīgas un nespeciālistiem grūti atšķiramas morfoloģiskās pa-

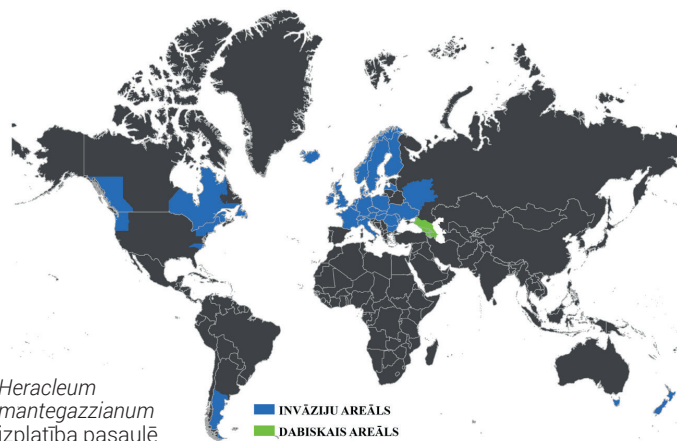

1. attēls. *Heracleum mantegazzianum*.

ILUSTRĀNĀSTĀJIA VASIJEVA

2. attēls. *Heracleum sosnowskyi*, *Heracleum mantegazzianum* un *Heracleum persicum* lapu forma.

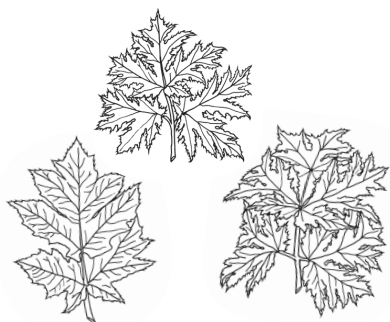

Heracleum mantegazzianum
izplatība pasaulē

■ INVĀZIJA AREĀLS
■ DABISKAIS AREĀLS

FOTO: FREENATUREIMAGES.EU

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

3. attēls. *Heracleum sosnowskyi* (pa kreisi), *Heracleum mantegazzianum* (pa labi augšā) un *Heracleum persicum* (apakšā) augļu forma un sveķu aīļu izvietojums tajos.

zīmes, vienlaikus (sugas ietvaros) īpatņi var būt ar ļoti mainīgu ārējo izskatu, tādēļ literatūrā bieži ir atrodami neprecīzi dati par vienas vai otras latvāņu sugas izplatību Latvijā. Mantegaci latvānis ir ļoti līdzīgs Latvijā plaši sastopamajam savvaļā pārgājušajam Sosnovska latvānim *Heracleum sosnowskyi* Manden., ko vairākās valstīs atsevišķi neizdala un aplūko kā vienu sugu. Mantegaci latvānim raksturīgas daudz šaurākas, gari nosmailotas lapu daivas, pie tam lapu daivas ir dziļi, gandrīz līdz pamatam šķeltas un labi atdalītas. Persijas latvānis *Heracleum persicum* Desf. ir kompakts, ļoti blīva auguma, ap 1,5–2 m augsts lakstaugš, kam ir raksturīga anīsa smarža (sevišķi lapām un sēklām), tas ir mazāk fototoksisks, tā sēklas izmanto kā garšvielu (2., 3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga pirmoreiz Eiropā kultivēta Britu salās 1817. gadā kā dekoratīvs augs botāniskajos dārzos. Rietumeiropas un Viduseiropas valstīs suga kā dekoratīvs augs ieviesta dažādos laikos 19. gadsimtā. Latvijā pirmoreiz suga dokumentēta 1932. gadā, tomēr savvaļā pāriešanas gadījumi nav atzīmēti. Tā kā Mantegaci un Sosnovska latvāņi bieži ir uztverti kā viena suga, ir atrodami dati, ka Latvijas un Igaunijas teritorijā Mantegaci latvānis ir vietām pārgājis savvaļā, kas tomēr neatbilst patiesībai. Suga Latvijā retumis audzēta kā dekoratīvs augs botāniskajos dārzos un privātajās kolekcijās un tai nav konstatēta invāzija un savvaļā pārgājušās populācijas.

Sugas izplatīšanās veidi:

Suga tikusi kultivēta kā dekoratīvs augs. No kultivēšanas vietām tālāk izplatās ar sēklām. Sēklas izplatās ar vēja palīdzību (sevišķi ziemas laikā pa sniegu), arī ar palu ūdeņiem, tās pasīvi izplata arī dzīvnieki un cilvēks.

Heracleum mantegazzianum
izplatība Latvijā

Persijas latvānis *Heracleum persicum* Desf. ex Fisch., C.A.Mey. & Avé-Lall.

Čemurziežu dzimta Apiaceae

Sugas apraksts:

Divgadīgs vai daudzgadīgs, liels, 1–2 m augsts lakstaugs. Stublājs resns, dobs, rievains, samērā bagātīgi zaro un ar aplapotu stublāju, tādēļ augs kopumā veido blīvu vainagu. Stublājs ar cietiem, sarainiem matiņiem, vismaz stublāja lejasdaļā purpursarkans, visas auga daļas, sevišķi lapas un sēklas, smaržo pēc anīsa. Lapas ļoti lielas, ap 1 m garas un 80 cm platas, plūksnaini dalītas ar trīs līdz piecām lielām pamatdaivām, virspusē kailas, apakšpusē matainas. Lapu plūksnas samērā platas, iegarenas, gar malu strupi zobainas, lapu plūksnas gals gari nosmailots. Ziedkopa ir 30–50 cm plats, izliekts, saliekts čemurs stublāja un sānزارu galos. Čemurā 35–80 stari. Vīkala lapas ātri nobirst, bet 10–18 vīkaliņa lapas saglabājas. Ziedi samērā sīki, vainags balts, simetrisks, tikai ārējie ziedkopas ziedi ar nedaudz asimetrisku vainagu. Auglis – eliptisks, līdz 1,5 cm garš, plakans, spārnains dvīņsēklenis ar tumšākām, platām, labi redzamām eļļas ailēm (1., 2. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Persijas latvānis savvaļā izplatīts samērā šaurā reģionā Irānā un Turcijas austrumu daļā.

Augtenes:

Reģionos, kur suga ir invazīva, veido audzes apdzīvotu vietu tuvumā ruderālās, neapsaimniekotās vietās. Tiek kultivēts kā dekoratīvs augs un arī kā specifisks garšaugš.

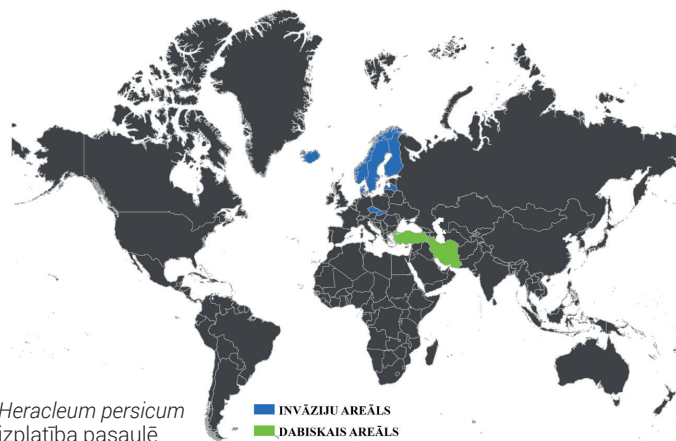

ILUSTRĀ ANASTASJA VASILJEVA

3. attēls. *Heracleum sosnowskyi*, *Heracleum mantegazzianum* un *Heracleum persicum* lapu forma.

1. attēls. *Heracleum persicum*.

Heracleum persicum
izplatība pasaulē

■ INVĀZLIJU AREĀLS
■ DABISKAIS AREĀLS

FOTO: ELI FREMSTAD, ARTSDATABANKEN NO (CC BY 4.0)

2. attēls. *Heracleum persicum* lapa.

FOTO: ELI FREMSTAD, ARTSDATABANKEN NO (CC BY 4.0)

Līdzīgas sugas:

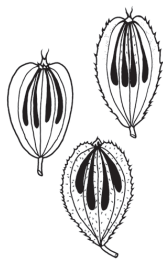
Persijas latvānis ir ļoti līdzīgs Latvijā plaši sastopamajam savvaļā pārgājušajam Sosnovska latvānim *Heracleum sosnowskyi* Manden., kas ir lielāks: uz pusi lielākām, plakanām, neizliektām ziedkopām, ar skrajāk aplapotu stublāju, zaro tikai stublāja augšējā daļā, un ir ar daudz plātākām un strupākām lapu daivām. Mantegaci latvānim *Heracleum mantegazzianum* (1. attēls) Sommier et Levier., kas kopumā ir ļoti līdzīgs Sosnovska latvānim, raksturīgas daudz šaurākas, gari nosmailotas lapu daivas (3., 4. attēls). Latvāņu sugām kopumā ir raksturīgas daudzas līdzīgas un nespeciālistiem grūti atšķiramas morfoloģiskās pazīmes, vienlaikus (sugas ietvaros) īpatņi var būt ar ļoti mainīgu ārējo izskatu, tādēļ literatūrā bieži atrodami neprecīzi dati par vienas vai otras latvāņu sugas izplatību Latvijā. Persijas latvānis ir mazāk fototoksisks, tā sēklas izmanto kā garšvielu dažādos Persijas ēdienos.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga pirmoreiz Eiropā kultivēta Britu salās 1829. gadā kā dekoratīvs augs botāniskajos dārzos. Skandināvijas reģionā, kur Persijas latvānis mūsdienās ir izplatījies visplašāk, dārzos kā dekoratīvs augs kultivēts jau no 1836. gada, no kurienes tālāk izplatījies arī kaimiņvalstīs. Latvijā retumis audzēts kā dekoratīvais augs botāniskajos dārzos un privātajās kolekcijās, kur lokāli izplatās mātesaugu tuvumā, tomēr plašas invāzijas Latvijā pagaidām nav konstatētas.

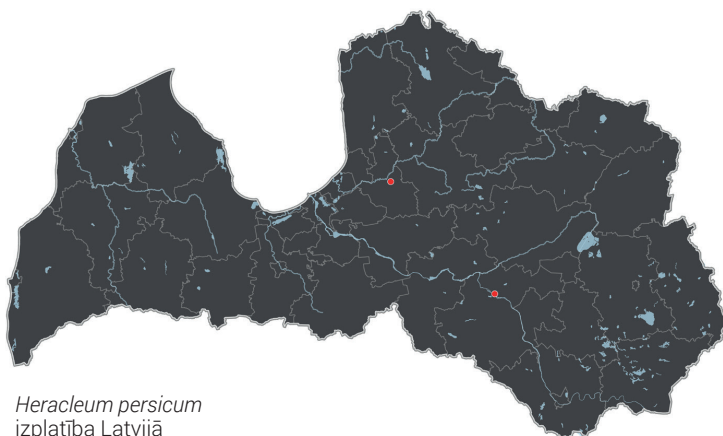
Sugas izplatīšanās veidi:

Suga izplatās ar sēklām. Sēklas izplatās ar vēja palīdzību (sevišķi ziemas laikā pa sniegu), arī ar palu ūdeņiem, kā arī tās izplata dzīvnieki un cilvēks.

ILUSTR. ANASTASIJAS VASIJEVA

4. attēls. *Heracleum sosnowskyi* (pa kreisi), *Heracleum mantegazzianum* (pa labi augšā) un *Heracleum persicum* (apakšā) augļu forma un sveķu aīlu izvietojums tajos.

Heracleum persicum izplatība Latvijā

Sosnovska latvānis

Heracleum sosnowskyi Manden.

Čemurziežu dzimta Apiaceae

Apraksts:

Divgadīgs vai daudzgadīgs, liels, masīvs, 1–3 m augsts lakstaugs (1. attēls). Stublājs resns, dobs, rievains, augšdaļā zaro, skraji matains, parasti ar violeti sarkaniem plankumiem. Lapas ļoti lielas, ap 1 m garas un 80 cm platas, parasti trīsdalīgas. Virspusē kailas, apakšpusē skraji matainas. Lapu plūksnas samērā platas, ieapaļas, gar malu strupi zobainas, lapu plūksnas gals strauji nosmailots vai strups (2. attēls). Ziedkopa – salikts čemurs stublāja un sānzaru galos. Vislielākais čemurs, kas platumā var sasniegt 50 cm un vēl vairāk, attīstās galvenā stublāja galā. Čemurā 30–75 stari. Vīkala nav vai ir 1–3 vīkala lapas, vīkaliņa lapu daudz. Ziedi samērā sīki, vainags balts. Auglis – eliptisks, līdz 1,5 cm garš, plakans, spārnains dvīņsēklenis ar tumšākām, labi redzamām eļļas ailēm.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Sosnovska latvānis savvaļā izplatīts samērā šaurā reģionā Kaukāzā, Aizkaukāzā un Turcijas ziemeļaustrumu daļā.

Augtenes:

Latvijā ļoti bieži sastopams daudzveidīgos biotopos – veido plašas audzes neapsaimniekotās lauksaimniecības zemēs, mežmalās un ceļmalās, spēj iespiesties arī retinātos mežos un jaunaudzēs, upju ieleju krūmājos un nogāzēs.

Līdzīgas sugas:

Sosnovska latvānis ir ļoti līdzīgs vēl divām Latvijā reti audzētām latvāņu sugām, kam ir daudz zemākas invazīvītā-

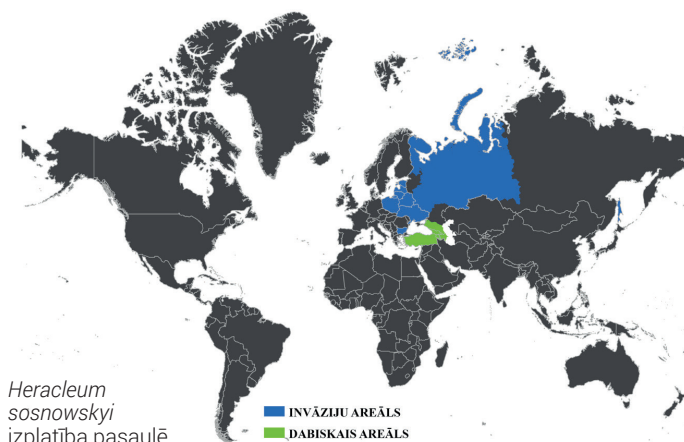

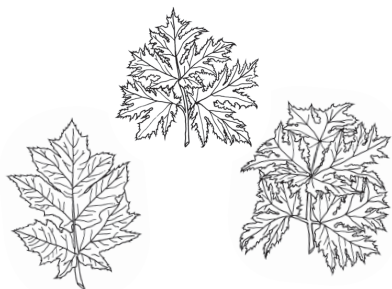
FOTO: TOMASZ LEWICKI, FLICKR.COM (CC-BY-SA 2.0)

2. attēls. *Heracleum sosnowskyi* lapa.

1. attēls. *Heracleum sosnowskyi*.

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

3. attēls. *Heracleum sosnowskyi*, *Heracleum mantegazzianum* un *Heracleum persicum* lapu forma.

FOTO: TOMASZ LEWICKI. FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

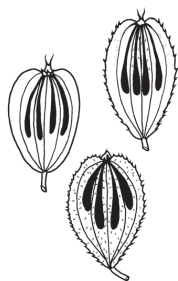
tes spējas un kas Latvijā savvaļā nepāriet – Persijas latvānim *Heracleum persicum* Desf. un Mantegaci latvānim *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier. Tām kopumā ir raksturīgas daudzas līdzīgas un nespeciālistiem grūti atšķiramas morfoloģiskās pazīmes, sugas ietvaros īpatņi var būt ar ļoti mainīgu ārējo izskatu, tādēļ literatūrā bieži atrodami neprecīzi dati pat vienas vai otras latvāņu sugas izplatību Latvijā. Atšķirībā no Sosnovska latvāņa gan Mantegaci, gan Persijas latvānim ir daudz šaurākas, gari nosmailotas lapu daivas, pie tam lapu daivas ir dziļi, gandrīz līdz pamatam šķeltas un labi atdalītas. Turklāt Persijas latvānis ir kompakts, ļoti blīva auguma, ap 1,5–2 m augsts lakstaugs, kam ir raksturīga anīsa smarža (sevišķi lapām un sēklām) (3., 4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Galvenais sugas introdukcijas ceļš Latvijā un citviet Ziemeļaustrumeiropā ir lauksaimniecība, mazākā mērā dekoratīvā dārzkopība. Suga zinātnē aprakstīta tikai 1944. gadā, tādēļ precīzu introdukcijas gadu Eiropā ir grūti noteikt, jo agrāk un vietām arī mūsdienās šo sugu neatzīst un skata latvāņus plašākā izpratnē kā Mantegaci latvāni utt. Latvijā Sosnovska latvānis pirmoreiz kultivēts 1948. gadā kā perspektīvs lopbarības augs, vēlāk vietām arī kā nektāraugs un pat kā dekoratīvais augs, tomēr kaitīgās ietekmes dēļ šādi eksperimenti pārtraukti, un augu kultūras pamestas, kā rezultātā latvānis aklimatizējies un masveidīgi pārgājis savvaļā.

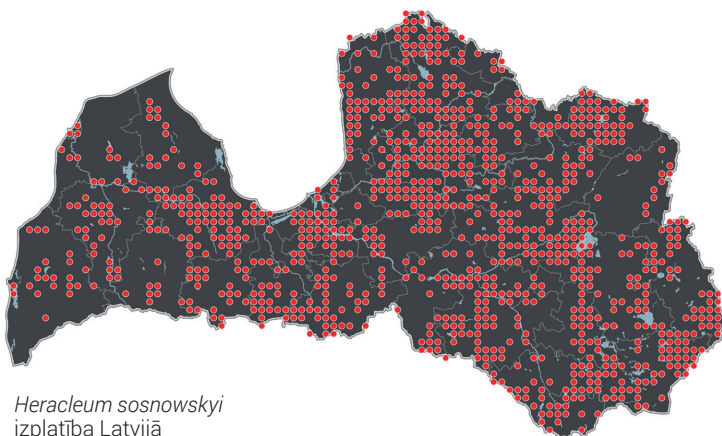
Sugas izplatšanās veidi:

Suga plaši tikusi kultivēta kā lopbarības augs zaļās masas iegūšanai. Aktīvi izplatās ar sēklām. Lielākā daļa sēklu nobirst un vēlāk dīgst mātesauga tiešā tuvumā 4 kvadrātmetru teritorijā. Sēklas izplatās ar vēja palīdzību (sevišķi ziemas laikā pa sniegu), arī ar palu ūdeņiem, tās pasīvi izplata arī dzīvnieki un cilvēks. Bieži suga izplatās ar piesārņotu augsnī, kā arī lauksaimniecības un mežsaimniecības tehniku.

ILUSTR. ANASTASJA VASILJEVA

4. attēls. *Heracleum sosnowskyi* (pa kreisi), *Heracleum mantegazzianum* (pa labi augšā) un *Heracleum persicum* (apakšā) augļu forma un sveķu aīļu izvietojums tajos.

Heracleum sosnowskyi izplatība Latvijā

Pabērzu smiltsērķšķis *Hippophaë rhamnoides* L.

Eleagnu dzimta Elaeagnaceae

Apraksts:

Samērā liels, 3–8 m augsts divmāju krūms. Veido ļoti plašu, zarainu vainagu. Miza pelēkbrūna, gareniski rievaina, īsvasu dzinumi ar 2–5 cm gariem ērkšķiem. Jaunie dzinumi no sākuma blīvi klāti ar zvaigžņveida matiņiem vai zvīņām, vecāki – kaili. Lapas uz dzinuma spirāliski sakārtotas, lineāri lancetiskas, 2–7 cm garas un 0,3–0,8 cm platas, plātnes mala gluda, kāts ļoti īss, pamats ķīļveidīgs, gals strups vai īsi smails. Lapas virspusē zaļas, apakšpusē sudrabainas, blīvi klātas ar zvaigžņmatiņiem. Zied pirms lapu plaukšanas, ziedi ir īsās vārpveida ziedkopās iepriekšējā gada dzinuma žāklēs. Vīrišķie ziedi ar divdaļīgu apziedni un četrām brīvām putekšņlapām, sievišķie ziedi ar divdaivainu stobrveida apziedni, klāti ar zvaigžņveida matiņiem. Auglis – 0,6–1 cm garš olveida, oranžs vai oranždzeltens, sulīgs kaulenis. Sēkla iegarena, tumši brūna vai gandrīz melna, spīdīga (1., 2. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Ļoti plaši izplatīta suga no atlantiskās Rietumeiropas un Viduseiropas līdz Mongolijai un Tibetai. Tuvākās savvaļas atradnes Ziemeļpolijā un Kuršu kāpā Lietuvā. Reizēm kļūdaini tiek norādīta kā savvaļas suga visā Baltijas reģionā.

Augtenes:

Dabiskajā izplatības areālā aug smilšainos upju krastos, piejūras kāpās un citos sausos, smilšainos biotopos. Latvijā bieži izmantots smiltāju nostiprināšanai, stādījumos augļu ieguvei, dzīvžogos un grupās dekoratīvajā

FOTO. GUNTA EVARTE-BUNDERE

1. attēls. *Hippophaë rhamnoides* dzinums ar augļiem.

3. attēls. *Hippophaë rhamnoides* invāzija.

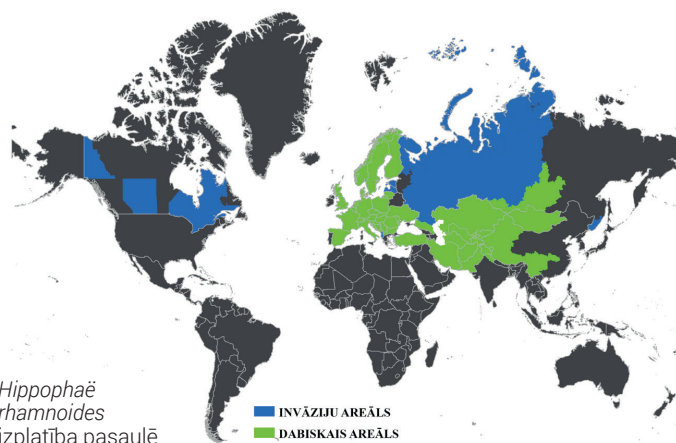

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Hippophaë rhamnoides* dzinums.

FOTO: MAJADUMAT.
FLICKR.COM (CC BY 2.0)

4. attēls. *Elaeagnus angustifolia* dzinums ar augļiem.

FOTO: GUNTĀ EVARTE-BUNDERE

dārzkopībā. Atsevišķi eksemplāri un grupas sastopamas smiltajos, dzelzceļu malu uzbērumos, pamestu mazdārziņu, karjeru u.c. teritorijās (3. attēls).

Līdzīgas sugas:

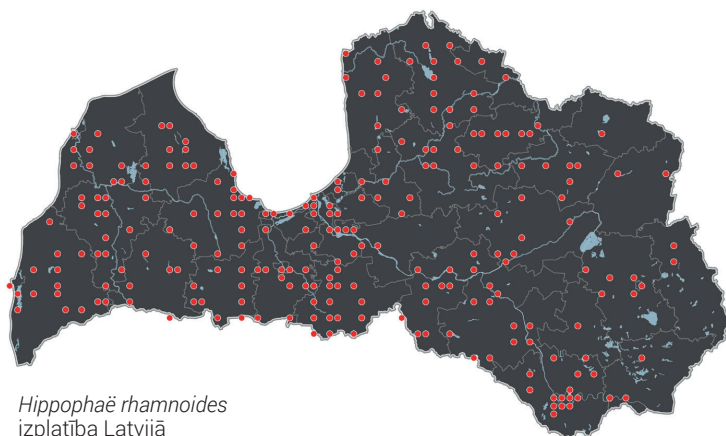
Latvijā vietām kultivēta un savvaļā pārgājusi līdzīgā eleagņu dzimtas suga sudraba eleagņš *Elaeagnus argentea* Pursh., kas arī uzskatāma par invazīvu sugu un vietām veido blīvas audzes. Sudraba eleagņš atšķiras ar daudz platākām, vismaz 2–3 cm platām lapām un bezērķšķu dzinumiem, arī augļi nav oranži, bet sudrabaini balti ar pasausu mīkstu. Otra retumis kultivētā eleagņu suga šaurlapu eleagņš *Elaeagnus angustifolia* L. (4. attēls), kas savvaļā nepāriet, ir ar šaurākām, 1–1,5 cm platām lapām, lapas virspusē ir nespodri zaļas, nav abpusēji sudrabainas, un arī šai eleagņu sugai augļi ir sudrabaini balti un nav tik sulīgi kā smiltsērķšķim.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Sākotnējā sugas ienākšana ir saistīta ar kāpu nostiprināšanu, dekoratīviem nolūkiem, arī izmantojot kā pārtikas un eļļas augu. Sugas areāla antropogēno paplašināšanos veicināja tās augstā izturība pret ekstremālām temperatūrām, sausumu, plūdiem, lielu augstumu, augšnes sālumu un sārmainību. Latvijā stādaudzētavu katalogos pirmoreiz minēta 1817. gadā, gadsimtu vēlāk, 1925. gadā, suga minēta kā izmantojama dārzkopībā un apstādījumos, savukārt dokumentēts invāziju sākums dabiskos biotopos nav zināms. **Suga par invazīvu uzskatāma tikai ārpus stādījumiem, kur vietām plaši izplatās sējeņu veidā!**

Sugas izplatīšanās veidi:

Vairojas gan ar sēklām, gan veģetatīvi ar sakņu atvasēm. Izplatīšanās – galvenokārt ar putnu un dzīvnieku starpniecību (zoohorija), kā arī apzinātas cilvēka darbības rezultātā (antropohorija).

Hippophaë rhamnoides
izplatība Latvijā

Japānas apinis

Humulus scandens (Lour.) Merr.

Kaņepju dzimta Cannabaceae

Apraksts:

Viengadīga liāna, ar ~ 5 m garu, vijīgu stublāju. Stublājs ass, skarbmatains, seššķautņains. Lapas uz stublāja pretēji izkārtotas, gaiši zaļas, 5–12 cm garas un aptuveni tikpat platas, lapas plātne šķelta 5 līdz 9 eliptiskās daivās. Lapas kāts un lapas plātne, sevišķi apakšpusē, klāta ar cietiem, asiem matiņiem, lapas kāts nedaudz īsāks nekā lapas plātne. Vīrišķie un sievišķie ziedi atrodas uz dažādiem augiem. Vīrišķo ziedu ziedkopa – 15–25 cm salikta skara, sievišķie ziedi blīvā galviņveida ziedkopā, pēc noziedēšanas, attīstoties ziedu seglapām, veidojas raksturīga 1,5–3 cm gara čiekurveida auglīkopa – roga, seglapas atstāvošas un bez parastajam apinim raksturīgajiem aromātiskajiem dziedzeriem. Auglis – iegarens riekstiņš (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā plaši izplatīts Dienvidaustrumāzijā – Ķīnas austrumu provincēs, Korejas pussalā un Japānā.

Augtenes:

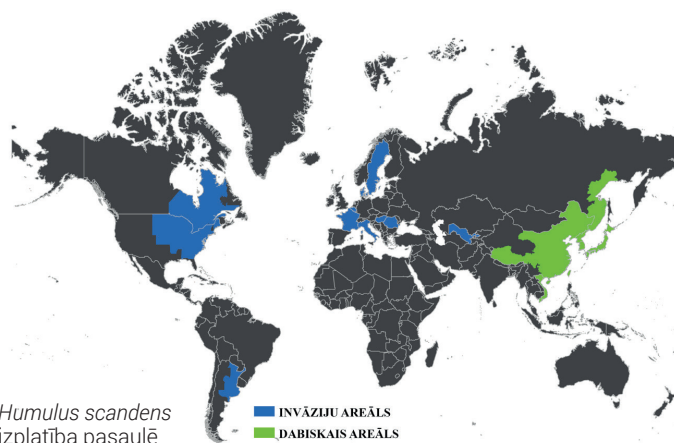
Valstīs, kur suga sastopama savvaļā, augs ir raksturīgs krastmalu mežiem, Eiropā sastopama arī cita veida biotopos – ceļmalās, mežmalās, kā arī dažādās ruderalās vietās ar traucētu zemsedzi. Japānas apiņa audzes rada lielu risku vietējai bioloģiskajai daudzveidībai, ietekmējot daudzus bioloģiski vērtīgus un jutīgus biotopus, piemēram, upju ielejas.

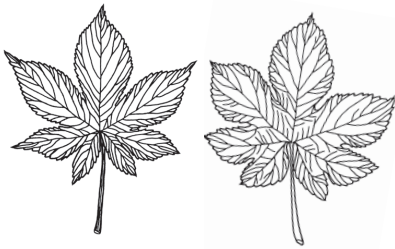

2. attēls. *Humulus lupulus*.

1. attēls. *Humulus scandens*.

3. attēls. *Humulus scandens* un *Humulus lupulus* lapu forma.

ILUSTR. ANASTASIA VASILJEVA

Līdzīgas sugas:

Latvijā vienīgā savvaļā un reizēm arī kultūrā sastopamā šīs ģints suga ir parastais apinis *Humulus lupulus* L. (2. attēls), kas no Japānas apiņa atšķiras parasti ar trīsstaraini (reti piecstaraini) šķeltām lapām, ar daudz strupākiem, īsi nosmailotiem lapu daivu galiem un par lapas plātņi garākiem lapu kātiem (3. attēls), kā arī raksturīgā augļa – rogas, kur seglapas nav atstāvošas, tāpēc roga ir olveida un nav “izspūrusi”. Pēc lapojuma līdzīga suga ir Latvijā plaši kultivētā un vietām savvaļā pārgājusī koksainā liāna pieclapiņu mežvīns *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., kas labi atšķiras pēc staraini saliktām lapām, turklāt atsevišķas lapiņas ir kātainas, un arī augļiem – zilganmelnām ogām.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Suga pirmoreiz ievesta Eiropā ap 1880. gadu Francijā un arī Ungārijā kā dekoratīvs augs botāniskajos dārzos un stādaudzētavās. 1893. gadā, fiksēti pirmie pāriešanas gadījumi savvaļā, vēlāk suga konstatēta arī citviet Eiropā – Itālijā, Serbijā, Vācijā u.c. Baltijas valstu reģionā suga vismaz pagaidām nav zināma.

Sugas izplatšanās veidi:

Tā kā suga ir viengadīga, galvenais izplatīšanās veids ir ar sēklām, kas tiek tirgotas specializētajos veikalos, kā arī internetā. Japānas apiņi dekoratīvajā dārzkopībā izmanto kā ēnu veidojošu vai norobežojošu, aizvēja sienu veidojošu augu.

Izplatība Latvijā:

Nav zināmu datu par sugas invāzijām Latvijā. Tuvākās zināmās invāzijas Viduseiropā, Čehijā un Slovākijā.

OTO: INATURALISTICA (NO RIGHTS RESERVED) (CC 0)

Puķu sprigane *Impatiens glandulifera* Royle

Balzamiņu dzimta Balsaminaceae

Apraksts:

Viengadīgs, 1–2 m (dažkārt pat 3 m) augsts lakstaugs ar resnu, sulīgu sārtas nokrāsas, dobu un mezglos ma-nāmi resnāku stublāju (2. attēls). Lapas pretējas, vietām mieturos pa trim, kailas, lancetiskas vai plati lancetiskas, līdz 18 cm garas un 7 cm platas, malas zāgzobainas. Pielapes un lapas ar nektāra dziedzeriem. Ziedi nekārtņi, lieli, pa 2–14 ķekaros augšējo lapu žāklēs. Vainaglapas dažādās krāsās, visbiežāk violetas, reizēm sārtas, baltas (1. attēls). Auglis – 1,5–3,5 cm iegarena pogaļa, kura pēc sēklu nogatavošanās uzplīst un izsviež sēklas.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīta Himalajos, plaši pārgājusi savvaļā Eiropā un Ziemeļamerikā.

Augtenes:

Latvijā agrāk kultivēts krāšņumaugs, pašlaik plaši izplatās veco parku apkaimē, nekoptu vai pamestu dārzu malās, ceļmalās un citās antropogēnizētās augtenēs. Labvēlīgai augšanai nepieciešamas auglīgas augsnes, tāpēc puķu sprigane izplatās upju ielejās, kur veido plašas un blīvas audzes (3. attēls).

FOTO: ANVA BOJĀRE

1. attēls. *Impatiens glandulifera* ziedkopa.

FOTO: GERTJAN VAN NOORD, FLICKR.COM (CC BY-ND 2.0)

4. attēls. *Impatiens noli-tangere*.

3. attēls. *Impatiens glandulifera* invāzija.

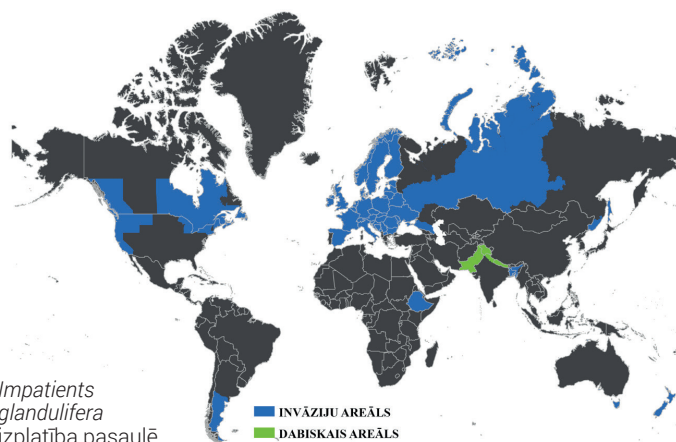

FOTO: AIVA BOJĀRE

2. attēls. *Impatiens glandulifera* stublājs.

FOTO: AIVA BOJĀRE

5. attēls. *Impatiens parviflora*.

FOTO: AIVA BOJĀRE

Līdzīgas sugas:

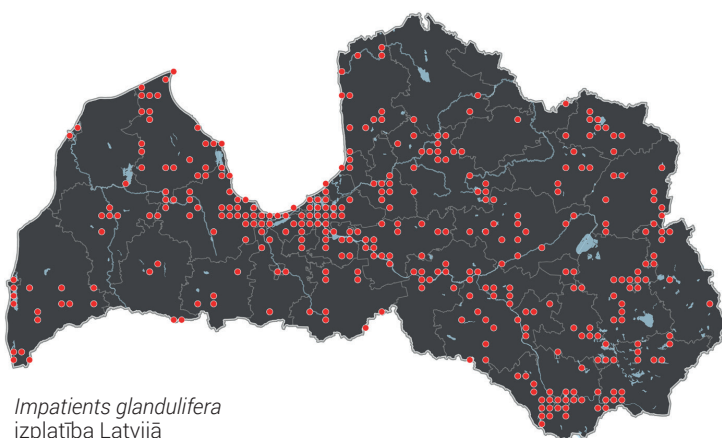
Latvijā sastopamas trīs sugas. Puķu sprigane viegli atšķirama pēc lieluma un ziedu krāsas. Sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora* (5. attēls) un meža sprigane *Impatiens noli-tangere* (4. attēls) ir mazākas, reti pārsniedz 1 m augstumu. Puķu spriganei ziedi no sārtiem līdz violettēm, dažkārt balti, savukārt sīkziedu un meža spriganei dzeltenīgi.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Eiropā puķu sprigani sāka kultivēt 19. gs. vidū kā krāšņumaugu. Latvijā puķu sprigane parādās 19. gs. beigās, pirmais herbārijs sugai zināms no Papes ezera apkārtnes. 20. gs. pirmajā pusē ievāktajos herbārija materiālos atzīmēts, ka suga pārgājusi savvaļā un sastopama rudrālos biotopos.

Sugas izplatīšanās veidi:

Autohorija, hidrohorija, anemohorija un antropohorija.

Impatiens glandulifera
izplatība Latvijā

Sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora* DC.

Balzamiņu dzimta Balsaminaceae

Apraksts:

Viengadīgs, 10–60 cm, dažkārt augstāks lakstaugs ar stāvu, kailu, sulīgu un mezglainu stublāju. Lapas parastas, izvietotas pamīšus, plati lancetiskas vai olveida, 5–16 cm garas un 4–8 cm platas, lapas plātnes mala asi zāgzobaina. Ziedu ķekari lapu žāklēs, ar 3–10 ziediem, ziedi 10–15 mm gari (ieskaitot piesi) (1. attēls). Sēklu poļa 10–25 mm gara, vālītes veida vai iegarena, gluda, kaila, zaļa, ar 1–5 iegarenām, 4–6 mm lielām sēklām.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Centrālāzijas suga, kas 19. gs. sākusi ieviesties Eiropā, vēlāk Ziemeļamerikā.

Augtenes:

Aug gan apgaismotās, gan noēnotās vietās. Ārpus dabiskā areāla aug vidēji mitros un mitros jauktos un lapkoku mežos un egļu audzēs. Sīkziedu sprigani sastop upju piekrastes krūmājos, žogmalēs, kļajumos, dārzu auglīgās augsnēs.

2. attēls. *Impatiens noli-tangere*.

1. attēls. *Impatiens parviflora*.

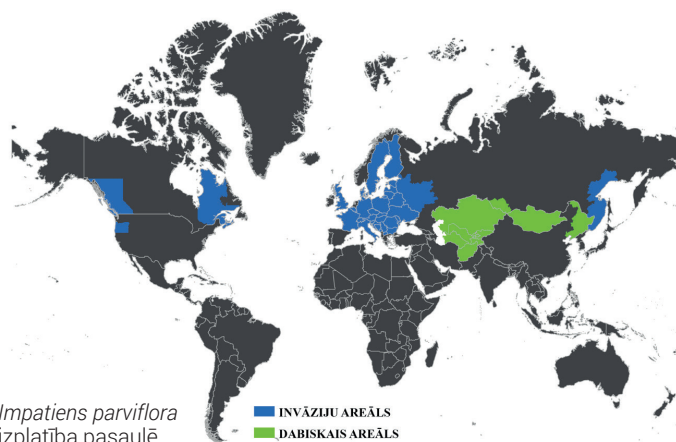

FOTO: AIVA BOJĀRE

3. attēls. *Impatiens glandulifera* ziedi.

ILUSTR. ANĀSTASJA VASILJEVA

4. attēls. *Impatiens parviflora* un *Impatiens noli-tangere* lapu un ziedu forma.

FOTO: AIVA BOJĀRE

Līdzīgas sugas:

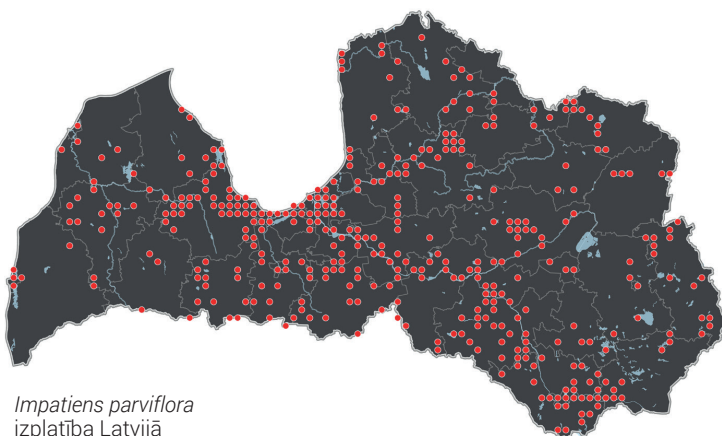
Latvijā sastopamas trīs sprigaņu sugas. Sīkziedu sprigane no puķu spriganes *Impatiens glandulifera* (3. attēls) viegli atšķirama pēc lieluma un ziedu krāsas. No Latvijas savvaļā sastopamās meža spriganes *Impatiens noli-tangere* (2. attēls) atšķirama samērā viegli. Sīkziedu spriganei mazāki ziedi ar taisnu piesi, ziedu ķekari vienmēr paceļas virs lapām, nevis atrodas zem lapām, bezziedu stāvoklī sīkziedu sprigane atšķirama arī pēc lapu zoboju-
ma – zobiņi ir daudz sīkāki (4. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Sīkziedu spriganes audzētas Eiropas botāniskajos dārzos 19. gs. sākumā, no kuriem tā pārgājusi savvaļā. Kopš 20. gs. vidus sīkziedu sprigane ir viena no retajām viengadīgajām svešzemju lakstaugu sugām, kas pilnībā naturalizējusies dažādos mežu tipos gandrīz visā Eiropā.

Sugas izplatšanās veidi:

Hidrohorija, anemohorija un antropohorija.

Impatiens parviflora
izplatība Latvijā

Himalaju sūrene *Koenigia polystachya* (Wall. ex Meisn.) T.M.Schust. & Reveal

***Persicaria wallichii* Greuter & Burdet**

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, liels, līdz 1–1,8 m augsts lakstaugs ar gariem, koksnauniem sakneņiem. Stublājs masīvs, posmais, posmi dobi, zarojas augšējā daļā. Lapas uz stublāja spirāliski izvietotas, ar īsu kātu, ko pie pamata ieskauj sarkanbrūna, plēvjaina turzīte. Lapas plātne plati lancetiska, 15–20 cm gara. Lapas plātnes mala gluda, gals gari nosmailots, pie pamata ar 2 nelielām daivām. Lapas dzīsla vismaz tuvāk lapas pamatam krāsojas sarkanīga. Ziedkopa – sazarota, skara attīstās lapu žāklēs. Ziedi sīki, 3–5 mm diametrā, apziednis gaiši rožains vai gandrīz balts, līdz trešdaļai saaudzis. Putekšņlapas 8, savukārt sievišķajā ziedā 3 bārksainas drīksnas. Auglis 2–2,5 mm garš, brūns riektiņš, kas Viduseiropas klimatiskajos apstākļos parasti neveidojas (1. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā izplatīts Dienvidāzijā – Pakistānā, Himalajos, Ķīnas dienvidu provincēs.

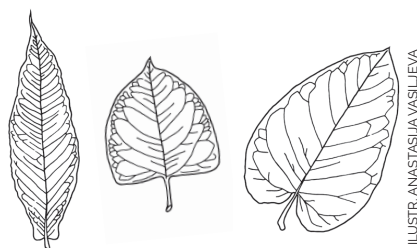
Augtenes:

Himalaju sūrene Eiropā izplatījusies no kultivēšanas vietām dārzos un parkos, sastopama ceļmalās, nezālienēs, aizaugušos ūdenstilpu krastos, nekoptos parkos, mitros mežos un mežmalās u.c. līdzīgās vietās. Latvijā sastopama tikai dārzos, pāriešana savvaļā nav konstatēta.

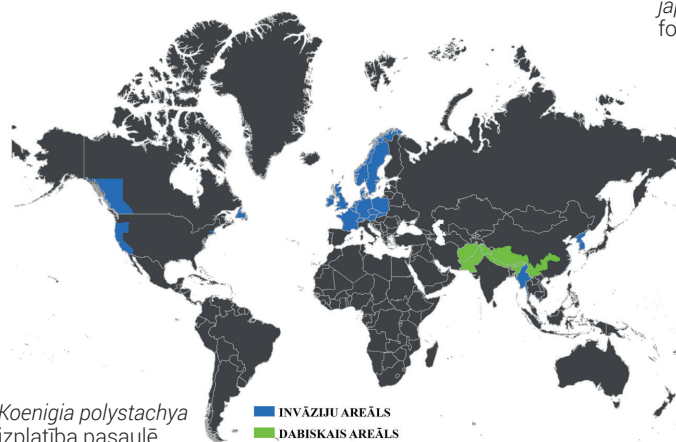
FOTO AIVA BOJĀRE

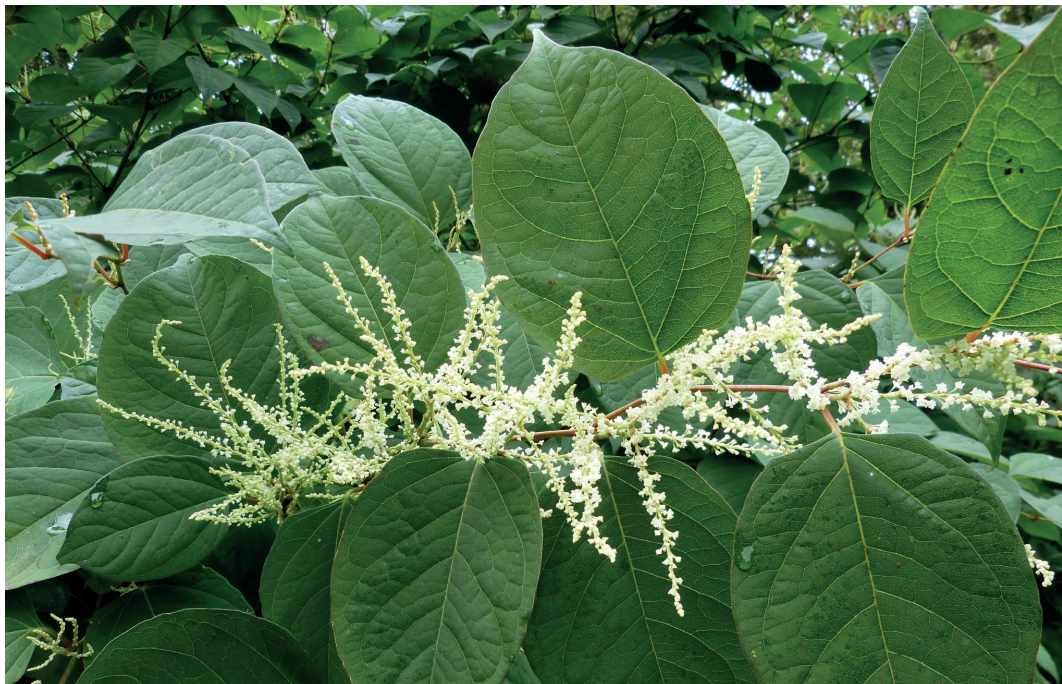
1. attēls. *Koenigia polystachya*.

ILUSTR. ANASTASIA VASILJEVA

4. attēls. *Koenigia polystachya*, *Reynoutria japonica* un *Reynoutria sachalinensis* lapas forma.

2. attēls. *Reynoutria japonica*.

3. attēls. *Reynoutria sachalinensis*.

Līdzīgas sugas:

Sūreņu dzimtā Latvijas savvaļas florā nav līdzīgu sugu, turklāt visas vietējās savvaļas sugas ir ievērojami mazākas. Tāpat arī abas invazīvās dižsūreņu sugas Japānas dižsūrene *Reynoutria japonica* Houtt. (2. attēls) un Sahālinas dižsūrene *Reynoutria sachalinensis* (F.Schmidt) Nakai (3., 4. attēls), kā arī Eiropā plaši izplatījusies abu dižsūreņu hibrīdsuga Bohēmijas dižsūrene *Reynoutria × bohemica* Chrtek & Chrtková, kas atšķiras pēc plati olveidīgas lapas ar īsi nosmailotu lapas galu.

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Himalaju sūrene Eiropā pirmoreiz tika introducēta 1900. gadā Apvienotajā karalistē, vēlāk arī citviet Eiropā. Nav zināmu datu par sugas kultivēšanu Latvijā, augs netiek arī tirgots Latvijas stādu audzētavās.

Sugas izplatīšanās veidi:

Himalaju sūrene vairojas galvenokārt veģetatīvi, sēklas neveidojot. Tālāka izplatīšanās notiek ar ūdens un cilvēka palīdzību, pārvietojot ar sakneņiem piesārņotu augsni.

Izplatība Latvijā:

Nav zināmu datu par sugas kultivēšanu Latvijā.

Tatārijas salāts

Lactuca tatarica (L.) C.A. Mey.

Asteru dzimta Asteraceae

Apraksts:

Daudzgadīgs, 20–60 cm augsts lakstaugs ar dziļu sakneņi. Augam zilganzaļa nokrāsa, satur baltu piensulu. Stublājs stāvs, kails, blīvi aplapots, ziedkopā zarojas. Lapas 4–12 cm garas, 1–3 cm platas, apakšējās lancetiskas, plūksnaini daivainas, plūksnas trīsstūrainas, savukārt augšējās gandrīz veselas, šauri lancetiskas. Ziedu kurvīši 2–4 cm plati vairogveida skarā stublāja galotnē. Vīkala lapas 2 rindās: ārējās olveidīgas, iekšējās iegarenas. Mēlziedi zili violeti, 1–2 cm gari, kurvīša centrālajā daļā relatīvi lieli divdzimumu fertili stobrziedi. Auglis – sēklenis, kausmatīņi balti, garāki nekā sēklenis (1., 2. attēls).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Suga samērā plaši sastopama Eirāzijas stepju joslā no Austrumeiropas līdz Mongolijai un Ķīnas ziemeļu provincēm.

Augtenes:

Dabiskajā areālā (stepēs) aug upju krastos, bieži arī sāļainās augsnēs. Suga sastopama sausos un smilšajos biotopos, gar dzelzceļiem, ceļmalās un nezālienēs, tomēr galvenokārt jūras piekrastē, kur ieviešas jūrmalas smilšainajos biotopos.

3. attēls. *Cichorium intybus* ziedu kurvīši.

1. attēls. *Lactuca tatarica*.

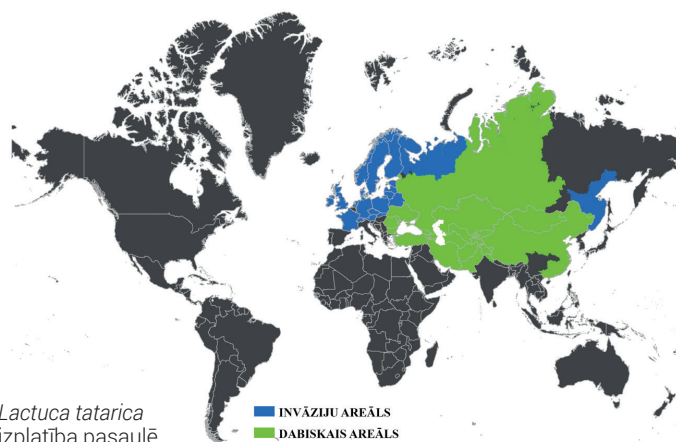

FOTO: SÖNKE HAAS, FLICKR.COM (CC BY-ND 2.0)

2. attēls. *Lactuca tatarica* ziedu kurvītis.

FOTO: GERTJAN VAN NOORD, FLICKR.COM (CC BY-ND 2.0)

Līdzīgas sugas:

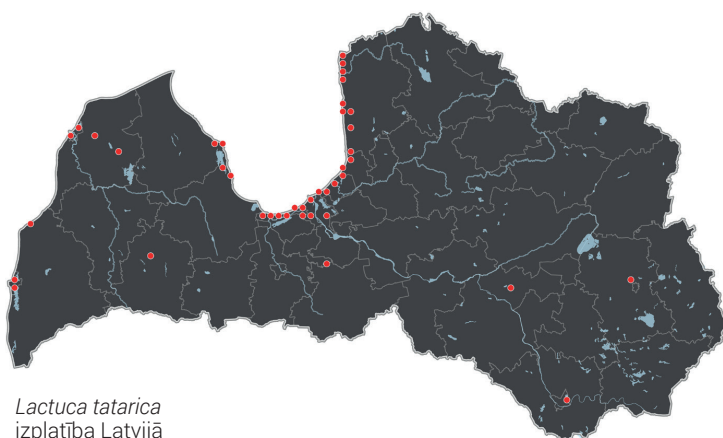
No vairuma ruderālās vietās augošu asteru dzimtas suga atšķiras pēc zili violetiem (ne dzelteniem kā citām sugām) ziedu kurvīšiem. Nedaudz līdzīgs atmatās un ceļmalās bieži sastopamajam parastajam cigoriņam *Cichorium intybus* L., kas ir daudz lielāks, var sasniegt pat 1,5 m augstumu, stublājs ir šķautņains un matains, savukārt ziedi kurvīšos ir gaiši zili (nevis zili violeti) (3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Tatārijas salāts Eiropā ievests jau 1784. gadā Lielbritānijā, pirmā pāriešana savvaļā fiksēti daudz vēlāk – tikai 1905. gadā. Uzskata, ka suga sākotnēji izplatījusies pa transporta koridoriem ar dažādām kravām – koksni, vilnu un graudaugiem, jo virknē Eiropas valstu – Nīderlandē, Čehijā, Polijā u.c. sākotnēji konstatēta pie ostām, dzelzceļa mezgliem un noliktavām. Latvijā suga introducēta 1921. gadā, un līdz pat 20. gs. 80. gadiem konstatēta gandrīz tikai kā reta dzelzceļu nezāle, bet pēdējos 30–40 gados suga samērā plaši invadē dažādus kāpu biotopus.

Sugas izplatšanās veidi:

Latvijas klimatā izplatās gandrīz tikai veģetatīvi ar sakneņiem, novērojumi par sēklu dīdzību rāda, ka Latvijas populācijās tās praktiski nav dīgtspējīgas.

Lactuca tatarica
izplatība Latvijā

Parastais ligustrs *Ligustrum vulgare* L.

Oļīvu dzimta Oleaceae

Apraksts:

Vasarzaļš, līdz 3 m augsts krūms ar izplestu vainagu. Dzinumi jaunībā dzeltenbrūni, šķautņaini, mataini, vēlāk tumšpelēki, gludi un kaili. Lapas no iegareni olveidīgām līdz plati lancetiskām, 3–7 cm garas, ar smailu galu un ķīļveida pamatu. Ziedi balti, 4–6 cm garās galotnes skarās, smaržīgi, vainaglapas četras, daļēji saaugušas, kopumā atgādina nelielu ceriņa ziedu. Augļi 6–8 mm gari, lodveida vai otrādi lodveida, melni spīdīgi, nogatavojas septembrī, oktobrī (1., 2. attēls). Augļi ir indīgi.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----

Izplatība:

Savvaļā plaši izplatīts Viduseiropā un Dienvidēiropā, kā arī Dienvidrietumāzijā – Mazāzijā un Aizkaukāzā.

Augtenes:

Suga sastopama traucētos un ruderālos biotopos, mežmalās, ceļmalās, parkos un to tuvumā. Tā kā suga pacieš nelielu sāls piesārņojumu, ir ēncietīga un labi panes apgriešanu, ligustrs joprojām ir populāra apstādījumu kultūra un ir pieejams daudzās Latvijas kokaudzētavās.

FOTO: ANDREAS ROCKSTEIN, FLICKR.COM (CC BY-SA 2.0)

2. attēls. *Ligustrum vulgare* augļi.

1. attēls. *Ligustrum vulgare*.

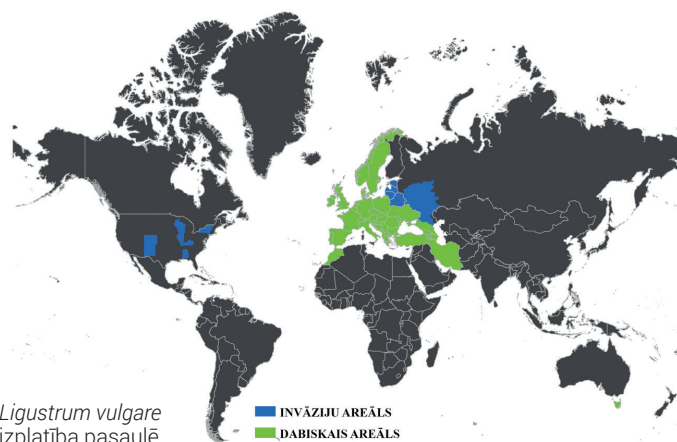

FOTO: ANA BOJARE

3. attēls. *Cotoneaster lucidus*.

FOTO: GERTJAN VAN NOORD, FLICKR.COM (CC BY-ND 2.0)

Līdzīgas sugas:

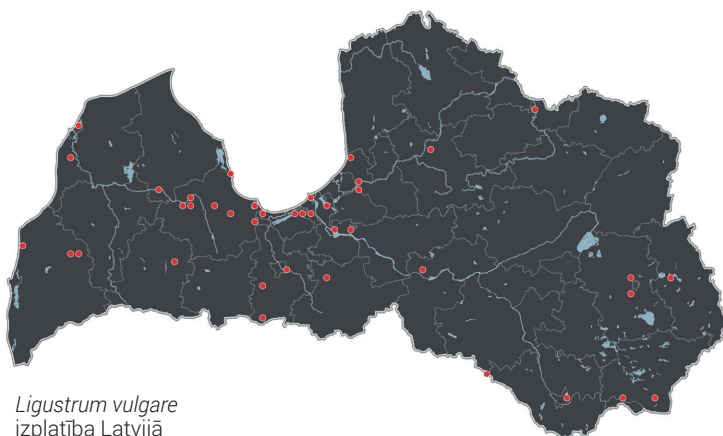
Pēc raksturīgajām iegarenajām lapām, baltajiem, ceriņiem līdzīgajiem ziediem un melnajiem augļiem samērā viegli atšķirama suga. Nedaudz atgādina spožo klinteni *Cotoneaster lucidus* Schlecht., tomēr klintenei ziedkopas ir skraji čemuri lapu žāklēs, savukārt jaunie dzinumi, augļu kāti un lapu apakšpuse ir mataina (3. attēls).

Ienākšanas vēsture un ceļi:

Kā krāšņumkrūms Latvijā kultivēts vismaz kopš 1805. gada, kad tas tiek minēts stādaudzētavu katalogos. Sākotnēji plašāk izmantots Latvijas vidienē un rietumu daļā, vēlāk arī austrumu daļā. Dati par invāziju vēsturi nav dokumentēti. Tā kā parastais ligustrs ir Viduseiropas suga un savvaļā sastopama jau Polijā, to pozitīvi ietekmē klimata sasilšana, veicinot sugas areāla dabisku paplašināšanos ziemeļu daļā, kā rezultātā suga Baltijas reģionā nākotnē var ienākt arī dabiski.

Sugas izplatīšanās veidi:

Sugas izplatīšanās notiek apzinātas cilvēka darbības rezultātā, stādot parasto ligustru kā dekoratīvu svešzemju kokaugu. Augļus ēd putni un dzīvnieki, izplatot sēklas. Veido sakņu atvases.

Ligustrum vulgare
izplatība Latvijā